

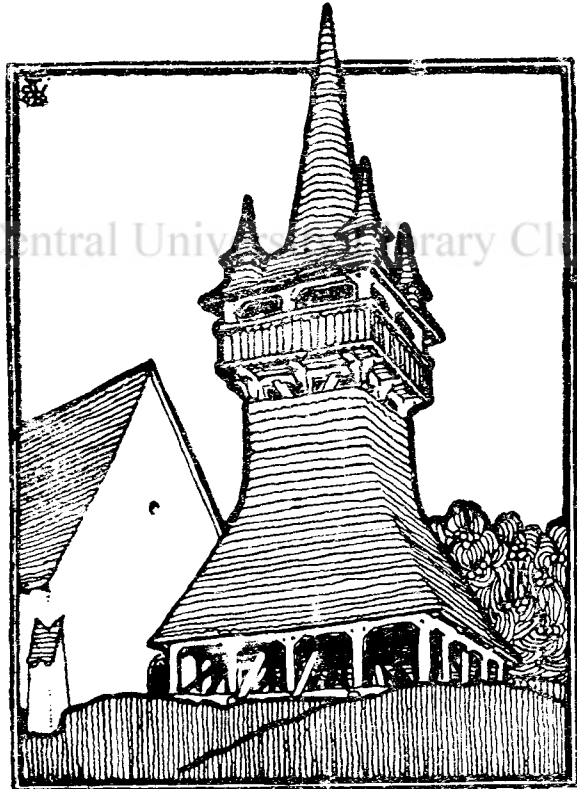
1940. XXXVII.
ÉVFOLYAM,
9-10. SZ. (329)

Erdély

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT
Az Erdélyi Kárpát-Egyesület hivatalos értesítője

•LEBONTOTI•BIKAL•HAPANGLAB•

Igazgató: DR. BALOGH ERNŐ
Felelős szerkesztő: DR. PARÁDI FERENC

Handwritten signature or mark at the bottom of the page.

Erdély

Kéziratokat és fényképeket nem őrzi meg és nem adunk vissza. Csak olyan kéziratokat fogadunk el, amelyeket a papír egyik oldalára, nagy sorközzel, géppel írtak. — A beküldött cikkek terjedelme három folyóirat-oldalnyi lehet. A képekre a felvétel helyét, idejét s a fényképész nevét rá kell vezetni.

Az „Erdély” előfizetési ára egész évre 6 pengő. Tagoknak 5 pengő. — Az előfizetési díjak az EKE központ irodájába küldendők: Erdélyi Kárpát Egyesület, Kolozsvár, Mátyás király szülőháza.

TARTALOM:

<i>ifj. Parádi Ferenc dr.</i> : Boldog hazatérés	129
<i>Bacsoni Géza</i> : Jó utat — Adjon Isten!	130
<i>Tulogdy János dr.</i> : Csepessányi Tibor	131
<i>Weress István dr.</i> : A révi cseppkőbarlang felfedezése	132
<i>Merza Gyula</i> : EKE hála-ének (vers)	136
<i>Ujfalvy Sándor</i> : Erdély régibb vadászatai	137
Egyesületi Körlevelek	139
<i>Parádi Ferenc dr.</i> : Uzonkafürdő	140
Tekrősök bevándorlása Erdélybe	141
<i>Jancsika Albert</i> : Révi osztályunk újjászületése (2 képpel)	142
Rózsák völgye	143
Egy fejezet a 22 év történetéből (Az EKE-Múzeum ügye)	144
<i>Egyesületi Élet</i> . (Az EKE Központ közgyűlése)	145
(A központi főtitkár jelentése)	146
(A dési, marosszéki és háromszéki osztály hirei)	149
(A csikszéki osztály munkája)	150
(A nagybányai „Gutin” osztály munkája)	152
Üdvözlés u. Mátyás szobornak. „A mi ügyünk”	153
<i>Üdülés — Idegenforgaiom</i> . A nagybányai idegenforgalom	154
<i>Könyvszemle</i>	155
<i>Lapszemle</i>	156
<i>Hírek</i>	157
<i>Szerkesztői üzenet</i>	160

Boldog hazatérés.

Ezer éves határok közé került vissza Északerdélyben az Erdélyi Kárpát Egyesület. Diadalmas lengéssel lobogott egyesületünk kolozsvári és vidéki ünnepi küldöttségei élén az EKE zöld-fehér gyopáros zászlója a magyar honvédek bevonulása napján. Örömkönnyek ragyogtak tagjaink szemében, amikor első szabad közgyűlésünkön elénekelhettük a magyarok nemzeti imádságát. Szívből jövő őszinte, mély sóhajtással száll a fohász szeretett Kormányzó Urunk felé, akinek bölcs és előrelátó országlása visszahozott bennünket a dunavölgyi ezeréves magyar élet falai közé. Ragyogó arccal, ünneplő lélekkel olvastuk Horthy Miklós Kormányzó úr atyai köszöntő levelét visszatért hű fiához: Az Erdélyi Kárpát Egyesülethez.

Tiszta öntudattal és emelt fejjel állunk mi, az Erdélyi Kárpát Egyesület, a történelem ítélőszéke elé. Mert töretlenül, hűséggel végeztük hivatásunkat itt a végeken. Órállói és építői voltunk annak az emelkedett magyar szellemnek, amely befelé munkát, lélekművelést, kifelé pedig bölcs, higgadt megértést és az örök emberi értékek vigyázását jelenti.

Boldog megújodást és boldog feltámadást hozott nekünk a hazatérés. Megújodást az elmúlt 22 esztendő testileg és lelkileg kimerítő sötét korszaka után, s feltámadást az Egyesületnek szinte már csak s- mi térre korlátozott munkájában.

Példátlan lendülettel szállt síkra Egyesületünk az új magyar élet reá eső részének megvalósításáért. A buzgó lelkesedés, amely bennünket eddig Erdélyhez kötött, végre nyílt megmozdulássá válhatott. Központunk és osztályaink pezsgő élete biztató ígéret, hogy az, amit félévszázados multunk, Erdély rögeihez kötött elhivatásunk és az utolsó két évtized kemény küzdelmei kötelességül Egyesületünkre róttak, meg is tudjuk valósítani.

Lapunknak mai száma a mi munkánkkal foglalkozik. A szervezés napjait állítjuk olvasóink elé. De mialatt e sorokat írom, kint az erdélyi bércek között már lázasan folyik a gyakorlati munka is. Következő számaink már kivisznek bennünket az Erdélyi Kárpát Egyesület munkaterületére: a román uralom alól visszatért magyar földre.

ifj. Dr. Parádi Ferenc.

Jó útat! — Adjon Isten!

Valahol a Kis Magura és a Páter forrás közötti részen járkáltam úgy őszi derekán, amikor az asszonyfehérbőrű nyírfák leveleire kiült már a sápadt kór, a közeledő halál jele. A korai fagyok hideg lehelete homlokon csókolta az erdőt, mitől a fák levelei avarsírjukba kezdtek temetkezni.

Mindíg nagyon szerettem a haldokló erdőt. Lábam alatt különleges muzsikával újbóli feltámadásról meséltek a száraz levelek... Az őszi hangulatban elgondolkozva jártam utamat. Hirtelen kisebb társasággal találtam magam szembe. Termetes uraság, szájában félig égő szivarral, teljes fölszereléssel gurult elől, mögötte nyurga kamasz szedte lábait, bájos arcú gyermekleánytól kísérvé. A hirtelen találkozásra egy még hirtelenebb „adjon Isten” szaladt ki a számon, amire mérges, vilámló tekintet volt a válasz a szembe jövő úr részéről, míg az aranyifjú csaknem nyelvét öltötte rám. A kislány mélyen elpirult és lehaj'otta fejét.

Éreztem, hogy én is elpirulok s kezdtem magam nagyon szégyelleni, hogy ismeretlen „embereket” merészelttem üdvözölni. Nyomott hangulatban folytattam utamat, de íme az Árpád-csúcsra érve a páratlanul tiszta légen át feltűnt messzi távolban a Fogarasi Havasok halvány fehér vonala. Eszembe jutott a „Si heil”-től zengő fehér birodalom varázsa, a „Berg heil”-t visszhangzó égbenyúló szírtek félelmetes szépsége. Aztán rájöttem arra, hogy nem is követtem én el hibát az említett társasággal szemben, hisz csak természetjárói kötelességemnek akartam üdvözlésükkel eleget tenni. Legfennebb a közmondás sántít, mert hát nem mindig olyan a „fogadj Isten, mint az Adjon Isten!”

Ez a kis semmiség itt jutott eszembe a klinika komor betegszobájában és pedig úgy, hogy a Túristák Lapjának mellékletében megjelenő és a M. T. E. kirándulásait 1941. márciusig tartalmazó kis zöld füzetben egyik oldalon ez ragadta meg figyelmemet: „Kirándulásaink alkalmával mindig előre köszöntsük a szembejövőt: „Jó útat! — Adjon Isten!”

Íme tehát meg van a magyar természetjárók köszöntése! Annak idején sok szó esett erről egyesületünkben is.

Hogy hát minden nemzetnek meg van a maga köszöntése, csak mi magyarok nélkülözzük egy rövid találó kifejezést üdvözlésünknek. Felmerült a: „Jó útat”. ez nem jó, mert nem célszerű... Üdv és gypár”, nem jó, nem korszerű, „Szebb jövőt” jaj! tilos, veszélyes, bár időszerű.

Bevallom őszintén, én soha nem éreztem hiányát ezeknek. Mert egy barátságos „buna ziu”, egy vidám „Berg heil” és egy testvéri „Jó reggelt” vagy „Adj Isten” mindig híven fejezte ki természetjáró társaim iránt érzett megbecsülésemet és tiszteletemet. De azért mégis szükségesnek tartom, hogy legyen nekünk, magyar természetjáróknak is egy közös köszöntésünk.

S ha a „Jó útat! — Adjon Isten!” az anyaország lombos erdői, vadvirágos rétjei és erdők koszorúzza hegyei között megértésre és elfo-

gadásra talált, úgy örömmel tehetjük mi is magunkévá. Legyen nekünk dróga ajándék e köszöntés. Drága ajándék, ne csak üres szó. Hisz huszonkét évi elszakítottság után testvér a testvért ölelheti keblére vele. Csendüljön bele köszöntésünkbe a természet szépsége nyújtotta végtelen boldogság, a mennydörgés tanította hit, a szivárvány nyújtotta reménység s a verőfény árasztotta szeretet. Legyen benne magyar szívünk minden melege, lelkünk igaz öröme.

Ilyen köszöntés — szent meggyőződése — mindenkiben visszhangra talál. Ha pedig valaki mégis hozzám hasonló fogadtatásban részesül . . . hát édes Istenem! bizony néha az erdőn „emberek” is járnak.

Amikor tehát édes hazánk területének természetvilágában szembejövő útitársal találkozunk, köszöntsük magyar szívünk melegének igaz szeretetével:

„Jó utat! — Adjon Isten!”

BACZONI GÉZA.

Csepcsányi Tibor

Dr. Tulogdy János emlékbeszéde 1940 november elsején Csepcsányi Tibor sirjánál:

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület képviselőjében állok halott poraid újabb, most már utolsó állomása előtt Csepcsányi Tibor.

Csepcsányi Tibor! Te a miénk, az Erdélyi Kárpát-Egyesületé is voltál. A Te természetjáró pályafutásod tulajdonképpen Erdély földjén indult el, mikor húsz éves korodban Hefty Andor és Szaffka Tihamér társaságában első naggobb utadat Erdély földjén tetted: megtekintve a Révi barlangot, Kolozsváron átutazva részletesen bejártátok Brassó környékén a Kárpátokat, majd hazamenet Tusnádfürdőt és a Szent Anna tavát kerestétek fel.

Mikor arra gondolok, hogy Te, Csepcsányi Tibor a Haza és épen Erdély védelmében hősi halált haltál, eszembe kell hogy jusson Mummyery szállóigéje, a „hasznos halál” fogalma. Az a gondolat, amit dr. Jankovics Marcell így fejezett ki: „A hősi halál nem elmúlás, hanem alkotás, nem elmúlás, hanem megdicsőülés”.

Igen, Csepcsányi Tibor, Te alkottad nekünk a kötelességteljesítés példáján kívül ezt a sírhantot, ezt a keresztet, mely nekünk, az Erdélyi Kárpát-Egyesület Természetjáróinak zarándokhelyünk lesz: a Bükkből jövet virágot fogunk helyezni sírodra, melyet ápolni, gondozni fogunk.

Csepcsányi Tibor Erdély földjében, melyet véreddel szenteltél meg, melyért ifjú éltedet adtad — nyugodj csendesen!

A révi cseppkőbarlang felfedezése.

— Egy öreg természetjáró visszaemlékezései. —

Észak-Erdély hazatérése hazahozta Erdély legnagyobb ismert cseppkőbarlangját: a révi Zichy barlangot. Az EKE tagjai fedezték fel ezt a barlangot ezelőt 37 évvel és egyesületünk tette hozzáférhetővé jelentős költségekkel. Meghatottsággal és lelkes érzéssel olvastuk a felfedező társaság egyetlen életbenlevő tagjának a 70 éves dr. Weress Istvánnak a felfedezésről írt sorait. Isten éltesse kedves, hű tagunkat a természetjárásnak és egyesületünknek dicsőségére.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesületnek a messze múltba visszanyúló kultúr-munkájában egyik legszebb fejezet a Rév környékén levő természeti szépségeknek feltárása. Igaz, hogy a feltárás munkáját a kutatás szenvedélyétől ösztönöztetve egyes természetbarátok hajtották végre, de a kezdeményezés és irányítás az E. K. E. elvülhetetlen érdeme. E kezdeményezés és irányítás nélkül felfedezetlenül maradt volna a révi és tízfalusi barlang, hiányoznának a sziklaszorosban a menedékház és turista-szálló, a szebbnél-szebb kilátásokban bővelkedő turista-út és még sok minden. Az E. K. E. sokat áldozott Révre. Most, hogy 22 évi román uralom után ismét visszakerült magyar hazánk birtokába a Sebeskörös völgye Révvel és a cseppkőbarlanggal, az E. K. E. ott folytatja munkáját, a hol 2 évtizeddel ezelőtt abbahagyta: aminek bizonyága a révi Zichy osztálynak újralakítása az elmúlt november hóban. Amidőn — mint élő tanubizonyosság csaknem négy évtized távlatából, egy egész eltűnt nemzedék sírhalmá felett visszatekintve a múltba, — le akarom írni a révi cseppkőbarlang felfedezésének történetét, megvallom az elfogódás, a meghatottság érzése vesz rajtam erőt. Az olvasók, az én kedves magyar turistatestvéreim meg fogják nekem bocsájtani azt a gyengeséget, hogy előadásomba beleszövöm saját egyéni vonatkozásaimat is a barlanghoz, amely szívügyemmé vált s az is marad életem utolsó napjáig. Elmondhatom, hogy ez a barlang nem kis szerepet játszik életpályám kialakulásában.

1900 június 16-án érkeztem Révre, hogy elfoglaljam misszió-lelkészi állásomat, amelynek feladata volt a 15 szórványban élő hiveknek a hitben, s főképpen a magyarságban való megerősítése. A vonatnál Rév községének akkori buzgó, nagyműveltségű jegyzője, Hollóssy Gyula fogadott, akinek sok érdeme van az E. K. E. ügyének felkarolásában. Révre Bethlenből mentem, ahol 2 évig nevelősködtem az áldott lelkű és emlékü gr. Bethlen Pál családjában. Erdélyi, s azt megelőzőleg svájci tartózkodásom nagymértékben felébresztette bennem a természet iránti szeretetet és tiszteletet. Réven csakhamar megismerkedtem Handl Károly pályafelügyezővel, aki Stájerországba való volt s az alpesek vidékéről hozta magával a természetrajongást. Ismerte Révnek és környékének minden zege-zugát. Együtt kóboroltuk be ezt a gyönyörű vidéket s az az óhaj támadt bennünk, bárcsak a természetet kedvelő nagyközönséggel is megismertethetnénk a sok szépséget.

Erdélyi tartózkodásom alatt láttam az E. K. E. nagyszabású kultúr munkáját, amely nem maradt mögötte az alpesi turista egyesületek működésének. 1903 január havában én írtam az E. K. E. főtítkárnak *Radnóti*

Dezsőnek*), hogy az egyesület terjessze ki működését Rév vidékére is. Radnóti a levelemre küldött válaszában jelezte, hogy az E. K. E. már programjába vette egy turista-út létesítését a sziklaszorosban. Április hóban eljött Czárán Gyula, a nagy természetjáró s elkészítette a Révtől —Vársonkolyosig terjedő turista utat, mégpedig oly leleményességgel, hogy erről az útról nézve tűntek fel igazán a sziklaszoros elragadó szépségei. Ekkor ismerkedtem meg Czárán Gyulával, ezzel a széplelkű emberrel, akihez haláláig meleg barátság fűzött. A turista-út felavatása 1903 május 1.-én folyt le, amelyen Czárán Gyula, dr. Szádeczky Gyula kolozsvári egyetemi tanár 25 hallgatójával s mi réviak vettünk részt. Az út bejárása után a révi vízesésnél ebédeltünk, éltetve az út elkészítőjét Czárán Gyulát és gyönyörködve a természet szépségeiben. Nem sejtettük még akkor, hogy ott, ahol a vízesést alkotó patak előőr, csupán 75 cm. vastag sziklafal választ el bennünket egy nagyszabású cseppkőbarlangtól.

1903 nyarán sokan látogatták a turista utat s a Tündérvárat Kolozsvárról és Nagyváradról. Handl Károllyal többször meglátogattuk a vízesést s néztük azt a helyet, ahol a patak kijön a szikla alól Handl elmondta, hogy amikor nagy szárazság van s a patakban nincs nagyon sok víz, a patak felett egy kis nyílás keletkezik, amelyen át a denevérek ki és be repülnek. Egy napon puskát hozott magával Handl s a nyíláson belőtt. Óriási dörgő visszhang keletkezett, amiből nagyobb üregre következtettünk. Handl azt is megfigyelte, hogy Tizfalun egy patak ömlik egy nagy üregbe. Ebbe a patakba hullott szalmatörmelék egyszer a révi vízesésnél jött ki. Czárán Gyula, a kit értesítettünk ezen észleletünkről, 1903 novemberben újra eljött Révre s 10-én robbantásokat eszközölt a patak előtörésénél s ime egy sziklafal leomlásával előtűnt a nagyszabású barlang, amelynek üregébe meghatott lélekkel léptünk be abban a tudatban, hogy itt még emberi lény nem járt sohasem. Messzire nem lehetett bemenni, mert a patak elöntötte a barlang alját Czárán még két napig maradt itt s egy darabig robbantásokkal sikerült a patakot szűkebb mederbe szorítani. A továbbhatolást azonban egy kerek tó megakadályozta. A barlang annyira izgalomba hozott, hogy Czárán eltávozása után néhány nap mulva egyedül mentem be a barlangba s egy szál gyertyával jól szemügyre vettem mindent s a Nagyváradon megjelenő „Szabadság“ november 22-iki számában ismertettem a feltárt részeket. A hazai lapok innen vették át a leírást. A „Szabadság“ mindig helyet adott a barlangra vonatkozó közleményeimnek.

December közepén megérkezett Ausztriából Stern Adolf mérnök-Handl rokona. Ekkor elhatároztuk, hogy továbbhatolunk csónakon a barlangban. A továbbhatolás idejét december 19-re tűztük ki. Emlékszem, hogy előző éjjel nem tudtam aludni. Annyira izgatott a kíváncsiság, hogy mi van ott beljebb a barlangban. Handl egy kezdetleges járművet készíttetett: két kivájt fatörzsből, amelyet vaskapcsokkal erősített össze. Ezzel hatoltunk be a barlangba, amelynek feltárásában ez volt a legizgatóbb esemény. Nagynehezen gerenda és létra segítségével eljutottunk egy

*) Radnóti Dezső fia: Dr. Radnóti István országrészünk visszacsatolása után Kolozsvárra érkezett az Erdélyi Házipari Központ megszervezésére. Egyesületünk sok szeretettel üdvözölte és felejtethetlen néhai főtitkárunkra emlékezve, fiával is felvette a legszívélyesebb kapcsolatokat.

gömbölyű terembe, amelybe körülbelül 2 méter széles sziklaszoros nyúlik. ^{1/2} 12-kor készült el a velünk levő 6 napszámos a csónak behozatalával. A gömbölyű teremtől már csakis csónakon lehetett tovább hatolni, mert a sziklaszoros alját a patak egészen betöltötte. Beültünk tehát a lélekvesztőbe. Elöl Handl, közepén e sorok írója, hátul az osztrák mérnök. Mindegyikünk egy-egy magnézium-fáklyát tartott a kezében. Ismeretlen cél felé indultunk el s utánunk a visszamaradt hat munkás tágra nyitott szemekkel nézett. A szűk, de magas sziklaszoros mindkét oldalát remek, különböző színű cseppkövek borítják. Csónakunk vígan siklott tova a kékesszínű vizen, míg végre a továbbhaladást egy fehér cseppkőfüggöny zárta el. Itt megmértük a víz mélységét. 4 méter volt. Most visszafordultunk. Handl azt indítványozta hogy a bejövétel alkalmával látott sziklapadmalynál kössünk ki s nézzünk ott széjjel. Úgy is történt. Kikötöttünk, szétnéztünk. Ezután vissza akartunk szállni a lélekvesztőre. Először Handl, azután én szálltam be, utoljára a mérnök teljes testsúlyával reá ugrott a csónakra, amelybe már előzőleg erősen szivárgott a víz, most pedig megingott s kezdett rohamosan sülyedni. A mérnök azonnal kiugrott a sziklapadmalyra, én már deréig álltam a vízben s nagy nehezen szintén kivergődtem, de Handl egyre jobban sülyedt. Szerencsére a víz itt nem volt már nagyon mély. Handl nehezen, majd vállig érő vízben lábaival kihuzta a lélekvesztőt a gömbölyű terembe, ahol a munkások kiöntötték belőle a vizet s úgy jött azzal értünk Handl. Ha ez az eset a cseppkőfüggöny mellett történik, a mély vízbe mind a hárman belefuladunk. A baleset 12—1 között történt s nekem d u, 2 óraker tetetése volt. Mondta is az osztrák mérnök: „Lelkész úr! Ön ma a halálról fog prédikálni, pedig mind a hárman közel állottunk a halálhoz“. A barlang feltárásának ezt a részletét a „Szabadság“ december 17 iki számában irtam le. A szerkesztő beküldött cikkemnek ezt az alcímet adta: „Utazás a föld alatt“.

A cseppkőfüggőnyénél megállt a kutatás munkája. De Handl Károly a csatorna felett levő kóruson át tovább folytatta azt Márton nevű emberével. A purgatórium, Mohamed paradicsoma s a pokol feltárása teljesen az ő érdeme. Itt ismét egy mély tó állta útját a továbbhaladásnak. Nem volt más hátra, mint ezt a mély vizet bedesztkázni. Azon túl ismét egy sziklafal meredt felénk, amelynek felső részén egy nyílás volt. 1905. január hóban Handl és én bementünk a barlangba, ehhez a nyíláshoz létrát támasztottunk s úgy hatoltunk tovább. Sok helyen vízben jártunk. E kutatás alkalmával súlyos hülést kaptunk mindketten.

Néhány szót a felső barlang, a tizfalusi barlang felfedezéséről. 1904. június 24-én elindultam egy kis Társasággal Tizfalura. Handl ekkor nem volt velünk. A társaság tagjai voltak: Gulácsy Endre állami iskolai igazgató, Geisz Mihály az agyagipari tanfolyam vezetője, Osváth Jenő segédjegyző, Sipos Adorján és Hollóssy István gimnáziumi tanulók. Néhány órai gyaloglás után megtaláltuk a már fentebb említett patak eredetét s ennek folyását követve elértük a barlangot, amelynek felső és alsó nyílása van. A felső nyíláson nem lehetett behatolni. Kerítettünk egy 8 méter hosszú létrát s azt leeresztettük az alsó nyílásba. Lementünk. Nehezen felfedeztünk egy alacsony nyílást, amelyben hason csúszva másztunk be. A barlang nemsokára úgy magasságban, mint szélességben kibővül, de egyszer csak függőlegesen leereszkedik. Itt sötét üreg táton-

gott felénk, de nem lévén nálunk kötélhágcsó, vissza kellett térnünk. Másodszor július 19-én Handl, Csák Andor gimn. tanuló s én rándultunk ki a tizfalusi barlanghoz teljesen felszerelve 2 vezetővel s a barlangot, amennyire csak tudtuk felkutattuk. Cseppkövekben gazdag, remek szép barlang tárult elénk. Úgy a révi, mint a tizfalusi barlang mesteri leírását Czárán Gyula közölte az „Erdély” 1905. évfolyamában. A tizfalusi barlang felfedezésének részletes történetét én írtam meg a „Szabadság”-ban.

Az 1905. év fontos dátumot képez a révi cseppkőbarlang történetében Gr. Zichy Ödön gégegyeni nagybirtokos, akinek a birtokán volt a cseppkőbarlang, az E. K. E. többször megismételt kérésére a barlang mellé menedékházat, majd egy emeletes szállót építtetett, ami nagy mértékben növelte Réven az idegenforgalmat s a barlang látogatását. Az E. K. E. révi osztálya március 5-én alakult meg. Az alakulásra megjelent Kolozsvárról M. Kovács Géza főtitkár, Dr. Hermann Antal egyetemi tanár, Rohlbenhauer József tag. A révi kaszinóban összejött értekezlet az osztály elnökévé gr. Zichy Ödönt, ügyvezető alelnökké e sorok íróját, pénzügy- és barlanggondnokká Handl Károlyt, titkárrá Gulácsi Endre állami iskolai igazgatót választotta meg. A barlang kezelését a révi osztály vette át, amely arról is gondoskodott, hogy a révi agyagipar különböző cikkeket (vázák, hamútartók, tálak) árusítson a barlang előtt. A barlang felavatása az E. K. E. évi közg. ülésének keretében augusztus 27-én történt meg. A felavató beszédet e sorok írója tartotta, amelyet meghallgatott Bihar-diószegről néhány ember. Ezek aztán odahatottak, hogy a bihardiószezi népes gyülekezet december hóban egyhangulag meghívott lelkészül. Czárán Gyula a felavató ünnepélyen nem vett részt. Ebben az időben a Biharhegységben, a Galbinán készítette a remek turista utat. December legvégén eljött Révre s meglátogatott egyszerű paróchiámon. Már ekkor az asztma erősen kínozta. Sokat beszéltünk ekkor az épülő félben levő Jungfrau vasútról „Tudod — mondta — ha kell 2 hetet is fogok várni, hogy tiszta időben nézzek le a Jungfrau tetejéről, ha a vasút elkészül.” Ki hitte volna, hogy nemsokára a Jungfraunál magasabb helyről néz alá a földi mulandóságokra. 1906. január 5-én hirtelen elhunyt. Temetése után azonnal megindult a gyűjtés a révi sziklaszorosban felállítandó Czárán- emlékműre. Közbe jött események miatt ez mindezekig nem létesült. Hiszem hogy most már el fog készülni. A „Szabadság” 1906. i. h. húsvéti számában ezzel a címmel írt cikkben emlékeztem meg róla: „A nagy magyar turista.”

Révről elkerültem. 1906. január végén volt a búcsúünnepélyem, amelyen az E. K. E. M. Kovács Géza főtitkárral képviseltette magát. A barlangról nem felejtkeztem meg azonban soha. 1906. augusztusban 40 diószegi gazdával, 1909-ben 20 gazdaifjúval, mikor pedig bekerültem Debrecembe (1913) a református tanítóképzőintézet igazgatójával, 1914. áprilisban 60 képzőssel és 3 tanárral látogattam meg a barlangot. Handl Károly 1908-ban hozzám írt levelében számolt be a révi és a misidvölgyi barlangban tett újabb kutatásainak eredményéről. Különben a július hónapot mindig Élesden töltöttem rokonaimnál s így minden évben láthattam a révi cseppkőbarlangot. A világháború ideje alatt 1918. júliusban nagy számmal küldtek ide Csehországból 8—12 éves szudétavidéki német gyermekeket. Egy napon ezeknek egy része meglátogatta a révi barlangot. Még ma is megvan nálam az a német nyelven, ezzel a megszólítással:

„Liebe Kinder aus Österreich“ írt beszéd, amellyel ismertettem a gyermekek előtt a barlang felfedezését és berendezését. Ekkor még nem gondoltam, hogy ezek a gyermekek felnövekedve 20 év múlva (1936) előharcosaivá válnak annak a szudéta-mozgalomnak, amely sikeres kezdetét jelentette a mesterségesen összetákoltt Csehszlovákia széttörésének s mi ennek nyomán visszakapjuk a Felvidéket és Kárpátalját. 1918. végén megkezdődött a román uralom. Évekig nem kaptam beutazási engedélyt a megszállt területre. Közben a fáradhatatlan kutató Handl Károly is elhunyt. Az ő sírjára is a természetbarátok kegyeletének előbb-utóbb emlékkövet kell állítania.

*

1940. október 14-ike volt. Újra szabadon meglátogathattam Révet. A lelkészi állásban második utódommal. Kulcsár Andrással s egy kis társasággal délután elmentünk a vasúti sínek mellett a barlanghoz. Visszafele a Körös balpartján, a szintén Czárán által járhatóvá tett úton jöttünk. A Tündérvárral szemben kipróbáltam a visszhangot, mint 37 évvel ezelőtt a barlang felfedezése idején. A sziklafalak felé kiállítottam: „Hogy vagy?” A visszhang tisztán visszaadta a kérdést: „Hogy vagy?”. Vajjon mít felelhetnék erre a kérdésre mást, mint azt: „Mégvénülve az élet utolsó útját járva”. Minden ugyanaz itt mind régen: a visszhang, a sziklafalak, a Sebes Körös zúgása, andalító zenéje. Csak a régi emberek tűntek el valamennyien, akikkel egykor itt munkálkodtam. Amint az esti szürkület reá borult a révi sziklaszorosra s én siettem a közel fekvő kis állomásra, hogy ismét elútzsam, eszembe jutottak a barlangavató beszédemnek utolsó szavai: „Abban a tudatban tisztelje az ember a természetet, hogy míg ő véges, a természet végtelen”.

Debrecen, 1940. december 11. Dr. Weress István.

EKE hála-ének.

(A bécsi döntés után az EKE visszatérhetett a kolozsvári Mátyás-házba.
Aznap: 1940. szept. 11-én készült az alábbi vers)

Zengjen most a hála-ének.
Üdv az EKE védnökének!
Igy a Mátyás igazsága
Visszatért a Mátyás-házba.

Ötven éves fennállása
Jubilál e dicső házba,
S az idegenforgalommal
Foglalkozhat szorgalommal.

S vele jött a Kárpát-egylet,
Mely száműzve tengett-lengett,
De turista múzeuma,
Tájszépséget hirdet újra.

Kulturális elégtétel
Történt szintén az EKE-vel,
Folytatva szép hivatását,
Túristaság ápolását.

Üdv hát, védő Génuszunk,
Nagy örömben mikor úszunk,
Hogy imádott Erdélyünknek
Mátyásház is ünnepelhet.

MERZA GYULA.

Újfalvy Sándor: Erdély régibb vadászatai.

Újfalvy Sándor (1792—1866) korának híres vadásza és természetjárója az újból magyar kézre jutott észak-erdélyi területek olthatatlan szerelmese volt. Kedvenc kirándulóhelye a Cibles, ahova jóbarátjával, a nagy Wesselenyi Miklóssal évente többször rándultak ki. Újfalvy nemcsak a fegyvert és hegymászóbotot, hanem a tollat is igen jól forgatta. Emlékirataiból közöljük az alábbi szemelvényt Észak-erdély XVI - XVIII. századbeli híres bölényvadászaitól.

A fejedelmi fénykorban a bölény volt Erdély ősrengetegeiben a királyvad. Erre volt akkor a legkedveltebb vadászat. A szilaj állat megtámadása, könnyen ingerlékeny természete miatt, gyakran vészt okozott; nem egyhamar adta meg magát s ha halálra nem volt sebezve, bosszút állott üldözőjén. Aminthogy megtörése bizonyos vész nemével és nagy fáradalmakkal járt, annál dúsabb élvezetet nyújtott a vadásznak.

Erdély harcfiai, kevés pihenő óráikat, melyeket a német, török s tatárrali örökös küzdelmeik közt megnyerhettek, a bős bölénnyel viaskodásra szentelték. Akkor nagy számmal kellett erdős vidékünkön tartózkodni. Apor Péternek, a fejedelmi kor szobabutorai leírásában gyakran előfordul, hogy a főbb urak gazdagon hímzett kerevetjei és tábori sátoraikban a számos bölénybőrrel sűrűn volt bevonva. A kisebb urak ágyul is bölénybőrt használtak.

Az izmos bátor állat kifejtette az ifjú levante bátorságát s izmait megedzette, mint korunkban a vívoda. Az ifjú sarjadék lelki s testi képességeinek elsőbb próbatételeit a bölénnyel folytatott küzdelemmel fejezte ki. Amiótan osztán bátor hadfi is válhatott belőle. Ama tettekész korszaknak mindenkéül edzett markokra s bátor lélekre volt szüksége. S voltak is; ellenkezőleg, mint elpuhult korunkban.

A bölény mogorva s magánosságot kedvelő természettel bír; távol az emberek zajától, az ősvadonokban tanyázott inkább magánosan, csakis az augusztusi fajzaskor kereste föl társát. A fajzás után újra külön váltak. Rendes eledelül gyepet, télen át farügyet, famohát és varjú-sátét, mind sovány eledelt használt. Mindamellet mégis többnyire kövér állapotban volt. S kövér nagy teste mellett is a legsűrűbb s egybenőt vESSZÖKÖN villámsebességgel tört át. Többnyire bősültsége miatt a vadászoknak igen jó célzását igénylé. Az akkori bátrabb vadászok ha símább helyre szoríthatták, lóról, dárdával támadták meg, férfiasan, lovagiasan.

A bölénynek vastag, ruganyos bőre és a testét sűrűn behálózott vastag izmai miatt, csak egyes kiváló részei voltak halálosan sebezhetők: a fültő, vérhát, szív, vese és vékonya. Máshol érve, csak bősültebbé tette. Március végén csak két borjut ellett, melyeket ügyesen elrejtett s meglelése a legfigyelmesebb kutatónak sem sikerült. Amiórt bölényborjat nem is lehetett látni.

Akkor nagy bőségben kellett lenni, mert a *Cibles*, *Ünökő*, *Rozsály*, *Bucsesd*, továbbá a borgói, gyergyói és háromszéki havasokon gyakran hallhatni most is: *Bivalbérc*, *bival északos*, *Bivalkő* és *Bivalforrás* tájnevezeteket. A székely a bölényt *bivalnak* nevezte. Az oláh havasokban

pedig *Doszu Zimbrului, Izvoru-Zimbrului, Vale-Zimbrului*¹ neveket; többnyire a legvadabb részeken. Román nyelven *zimbru*: bölényt tesz. Az elkeresztelés valószínűleg az ott elejtett bölényről, vagy az által a vadászaton ejtett valami baj után történt. Az én időmben is, ahol valami nevezetesebb eset adta elő magát, alkalom szerint *medve, farkas, vagy szarvas-bércnek, vagy fenéknek* keresztelték s mind máiglan birja nevét. Az említett havasokon még most is találnak bölényszarvakat. Egy, közelebbről a borgói bérceken talált ilyen szarv vagyon birtokomban.

Az egész Európában, csupán Lithvániában létezik még, ahol a muszka cár egy 12 □-mértföld területen nagy tilalom alatt tartja fenn. Negyedéve a cár két élő bölényt szállíttatott Bécsbe. Fölkerestem a schönbrunni állatkertben: nagyon sovány s elcsenevészett állapotban találtam; annyira, hogy a leírás s képek után sehogy se ismertem volna ezekről bölényre. Test, termet, izmok, kihívó szilaj nézés, rugékony, sebes pattanás, mind hiányzanak. A felügyelőtől megkérdeztem a silányság ily szembe-tűnő okát, aki azzal menté magát, hogy nem régen érkeztek a hosszú útról; a kalickában vergődés, enni nem akarás lesoványították, de úgy hiszi, hogy ha megszokják a rabságot, majd idővel csak helyrejönnek. Később hallottam is, hogy kiépültek s hogy a festményekben lévő bölényhez már jól hasonlítanak.

Erdélyben az utolsó bölényt 1762-ik október 8-án ejtették el a borgói *Pláj* magaslaton. Boldogult ipam² jelen volt e vadászaton; melyet édesatyja Doboka vármegyei alispán tartott. Borgó vidéke akkor a *Bethlen* grófok birtoka volt, később bánátusi kamarajószágokkal kicseréltetvén, határőrvidéki katonasággá változtatott. Az ipam késő vénségben, 86-ik évében halálozott el; mindvégig tiszta eszü, ép, egészséges ember volt s utolsó éveiben is szenvedélyes vadász. Vadászkalandjairól nekem sokszor beszélgetett s közlte a bölényvadászatról nagy respektussal emlékezett; mindig megjegyezve, hogy a fennebb írt év után több bölényt Erdélyben nem láttak. E pedig jól kitermett tehén s hozzávetőleg 10—12 éves lehetett. Őt mázsát és 42 fontot nyomott.

A jó öregem kívül még két, nagyon koros oláh embertől, mint élő tanuktól hallottam a bölényről. Századik évet közelíték mindketten, azért nagyon régi dolgokról szólhattak. A havasi ember testi erejét s lelkületének éberségét rendszeren életfogytig megtartja. E két egyén is mindig tiszta ésszel s nagy egybefüggéssel beszélgetett. Borgói Gorzsa Juon híres vadászal 1814-ben a borgói havasokon gyakran vadásztam. Hanyatlott évei dacára is csak úgy mászta a meredek bérceket, mint én, akkor még fiatal suhanc. Pihenő óráinkban elragadtatással beszélt a régiekről, főleg bölénnyel lefolyt kalandokról. Hat bölény elhullásán volt jelen, de megjegyezte, hogy egyike néhány vadászt megroncsolt. Lelkesedve tevé hozzá, hogy mostani medvevadászatunk, ha néha komolyabb jellegű is, de azokhoz képest csupa gyerekség. Most a vadász lő a medvére jókedvből, de a bölényre önfenntartásból lőtt; ha hibázott, életével lakolt. Jelen volt ő is az ipam által beszélt utolsó bölény elejtésén és ő is azt állítá, hogy ez volt Erdélyben e fajból az utolsó.

¹ Bölényháta, bölényforrása, bölényvölgye a Ciblesen.

² *Lészay Lőrinc* gorbói (Kolozs m.) birtokos.

Továbbá egy *Krizsán Aléxa* nevű hasonló vén oláhot ismertem, aki régebb nagy vadász volt, de már elaggott kora nem engedte velünk fáradozni. Csakugyan esténként kitántorgott tüzeink mellé, órákig hallgatók tőle a régi vadászatok érdekes s tiszta rajzait. Ez is tiszta eszű s következetes beszédű ember volt. A bölényről állítása a más két élő tanuéval merőben talált. A mi mostani vadászatainkról kicsinylőleg beszélt mind a kettő, csak gyermekiesnek inkább, de fáradságra méltónak nem tarták. „Egészen más volt hajdan a bölényre: oda szív s bátorság kellett. De meg is érdemi ám az utánjárás, mert ha kézrekerítették, hetekig tartott az ízletes pecsenyéből. Aztán nem is csak láblógatva s félvállal állott szembe akkor a vadász, mint a mostaniak; mert hiszen a mostani puskás becsülettel löni se tud. De mitől is féltene most a bőrét? Tán medvétől? Majd bizony! hiszen ezzel gyerekség elbánni. Legrosszabb esetben kiszökik előre s azzal vége minden bajnak...”

A mult század csendes, békés napjai az erdélyi embert a harctérről gazdászata mellé szoríták s a mindinkább szaporodó népesség a termőföld hiányát erdőirtásokkal készleté pótolgatni, az őserdők gyérülni kezdek, továbbá marhával s kecskével mind beljebb hatoltak a vadonba, innen következett aztán, hogy a szilaj bölény nem férhetett meg az ember zajos szomszédságában s kénytelenségből odább vonult a szomszéd Kárpátok őserengeteibe. Mind a vad indusról mondatik, hogy ahol Amerikában fehér ember mutatkozik s az eke barázdát túr, onnan pusztulni kell a bennszülötnek; vörös arc nem fér meg a halvánnyal.

EGYESÜLETI KÖRLEVELEK. Központunk részletes körlevelekben hívta fel osztályai figyelmét a legsürgősebben elvégzendő feladatok teljesítésére és az azokról szóló jelentések beküldésére. — Osztályaink többnyire még ezen túlmenőleg is lendületes munkába kezdtek, hogy pótolják az utóbbi sötét évek kényszerű mulasztásait. Az új erdélyi magyar közelet sok értékes munkásunkat elszóltotta soraink közül, hogy más feladatok elvégzését bizza rájuk. Tagjaink és vezetőink egyrésze magas hivatást tölt be máris. Egyetemi tanárok, képviselők, felsőházi tagok, tanfelügyelők és más vezető állású férfiak lettek tagtársainkból. Így a megmaradtakra kétszeres munka hárul, sőt százszoros, mert a gazdasági élet előterébe került idegenforgalom feladatainak megoldásában egyesületünk ezután is kiveszi részét. Mindezek mellett mindennap érkeznek a kérdéstömegeket tartalmazó idegen egyesületi, vagy szövetségi levelek. Új helyzetünkben olyan kérdéseket szegzenek mellünknek, amelyekre még akkor sem adhatnánk pontos választ, ha törvénytelen 22 évig a legnyugodtabb légkörben dolgozhattunk volna és ha a

korlátozó intézkedések reánk egyáltalában nem vonatkoztak volna. Olyan adatokat kérnek, amelyeknek gyűjtése vagy továbbítása ezelőtt néhány hónappal életfogytiglani kényszermunkát vont volna maga után. Akiknek hasonló adatok voltak birtokában, az is elégette azokat. Mindezek dacára igyekeznünk eleget tenni a kívánságoknak. Abba is belenyugszunk, hogy egyszerre többféle kötelező jelentéseket kell küldözgetni. Hogy záros határ időn belül maradandó életmegnyilvánulásunk: lapunk ügyében is követeekre terjedő okirattömeget kell beszereznünk. Abba azonban nem nyughattunk bele, hogy mindez tengeri kigyóként növekvő költségbe kerül. Az eredeti kérvény bélyege 2 pengő, a másodlat 1 pengő, erkölcsi bizonyítvány 3 pengő, anyakönyvi kivonatok darabja 2 pengő, s végül, ami a legsúlyosabb, a románnyelvű számos bizonyítvány közjegyzői fordítása kedvezményesen darabonként 3 pengő 50 fillér. Egyetlen beadvány költsége tehát kb. 50 pengőt tesz ki. Sajnos, hiába vártunk egy általános jellegű rendelkezésre, amely a visszatartott részek bélyegilletékeit kedvezményesen szabja meg.

Uzonkafürdő.

Irta: Dr. PARÁDI FERENC.

Háromszékvármegye református lelkészei, élükön Tőkés József esperessel ezelőtt néhány esztendővel egy feledésbe merült fürdőhelyet fedeztek fel újból: Uzonkafürdőt. Hajdan, amikor még a Székelyföld általános szokásai közé tartozott a nyári fürdőzés a falvak és városok apraja nagyja legalább két hétre gyógyfürdőkre zarándokolt, — Uzonkafürdő a kedvelt gyógyhelyek közé tartozott. A most csak néhány házból álló kis telep a vulkán-kúp alakú Murgó hegy lábánál, a Málnásfürdői állomástól nyugat felé 6 kilométer távolságra esik. A látogatók rendszerint a málnási kőbányánál szállanak le a vasútról és a kényelmes erdős gyalogúton közelítik meg a fürdőt. A szekérút Málnás községből széles kanyarokban a Murgó-hegy másik oldalát kerüli meg és Nagybaczon felől érkezik a fürdőbe. Amióta a háromszéki ref. lelkészek üdülőháza felépült, a fürdőben élénk életet tapasztalunk. A jó ellátás a kényesebb betegeket is odacsalja. A rómaiak idejében is ismert fürdő kitünő gyógyvize jódot, vasat, igen nagy mennyiségű lithiumot, kötött szénsvavat tartalmaz és így számos betegség ellen gyógyulást nyújt. Már a régi időkben nagyhírű volt vize, melyet a helyszínén érlemeszesedés, rheuma, szívbaj és sok más betegség ellen használtak. A meleg fürdőt ma is sokan keresik fel.

A betegeken kívül az egészségeseknek is kiváló szálláshelye Uzonkafürdő. A telep a hajdani székely Bardóczszék határán áll, ahonnan minden irányban pom-

pás kirándulásokat tehetünk Háromszék kitünő kiránduló helyeihez. Bardóczszék Gábor Áronnak a székely ágyúöntőnek szűkebb hazája. Innen indult el Bem tábornok seregébe. Egynapos kirándulással bejárhatjuk Gábor Áronnak kedvelt helyeit, sőt elérhetjük azt a kies völgyet, ahol hajdan az avatatlan szemek elől elrejtett ágyúöntő műhely állott. De Uzonkafürdőből még messzebb visszamehetünk a multba. Felkereshetjük a Bikszád felé eső Vápa-várát. A vasútvonal fölött magasnak kiemelkedő szikla ma is őrzi nyomait a többezer éves multnak. A vár helyén a kőbánya munkásai az ősember agyagedényeitől szittya és avar kengyelvasakig többezer év maradványait hozzák napfényre. A vár hatalmas alapépítménye ma is felismerhető. Szemben ugyanilyen magasságban az Olt fölött Málnás község fölé ugrik ki Herecz várának erdős hegyoldala. A kincskeresők még ma is turkálják a környéket. A legendás kincset azonban hiába keresik, mert a monda szerint egyszer, amikor a székelység veszélyben volt, a romok között felfedezetlen rejtekhelyről egy fényes aranyoszöld, koronás óriáskígyó a szájában az Oltba vitte.

Herecz várától fel a Bodoki havasok csúcsáig és azon is túl az egész vidéken megtaláljuk a hajdani összefüggő vár-láncolat nyomait. A Herecz várából ma is látható széles út: „A Hintók útja“ vezet a magasabban fekvő „Kincses vára“ felé. Mindegyik vár helyét széles avar gyűrűk veszik körül és sáncairól a közelben épült

legalább három vár, illetőleg azoknak már csak a helye látható.

Uzonkafürdőről a ma is ismert és népszerű kiránduló helyeket is könnyen elérhetjük. Málnás-fürdő, Bikszádfürdő, Bálványosvár, Tusnád, Bodok részben gyalog, részben járművel egynapos kirándulások. A fürdő alatt fekszik Nagybaczon, mely félnap alatt bejárható. A fürdő fölötti hegyoldalakról pompás kilátás nyílik az egész környékre. A Székelyföldet záró hegykoszorút innen szinte végig láthatjuk. Keleten a Csukás, délen a Nagykőhavas és a Brassói hegyek, délnyugaton az alsórákosi Oltszoros Tepej-szikláit emelkednek ki a szemhatáron. Messze délnyugaton a fogarasi havasok csipkézett láncá kéklük.

E szép vidék láttán nem lephet meg bennünket, hogy Uzonkafürdő környéke a nagy erdélyi mesemondót, Benedek Elek „nagyapót” is annyira megbabonázta, hogy haláláig nem tudott megválni tőle.

Uzonkától észak felé a Nagy és Kispiliske hegység lábaira jutunk. Ezen elindulva hamarosan vadregényes környék vesz körül. Ide

menekült hajdan veszélyek idején Bardócz és Sepsiszék népe a Piliske erdős rengetegeibe és járatlan szem elől még ma is rejtett barlangjaiba. A Piliske csúcsa már Tusnádfürdő fölött emelkedik, amelyet a hegyen egy nap alatt Uzonkából elérhetünk. A nagyrészt erdővel fedett Piliskének tisztásairól pompás kilátás nyílik a Szent Anna tót és mohos tavat rejtegető Nagycsomádra és észak felé a Hargita hegység távolabbi láncaira. A Vápa váránál kezdődő várláncolat a Piliske csúcsain is folytatódik és tovább vezet a Hargita felé, ahonnan kétfelé ágazva húzódik a Székelyföld magasabb hegyein annak határai felé. Ilyen hatalmas építmény védte hajdan a Székelyföldet. A régészek megállapításai szerint a várrendszert a hunnok vagy avarok építették.

Uzonkafürdőnek egyik nagy előnye, hogy nem idegenforgalmi látványosság, így tehát csak azok keresik fel, akik valóban pihenésre vágnak és a természet szépségeiben kívánnak gyönyörködni. Ezért Uzonkafürdő a természetjárónak egyik kedvelt tartózkodási helye lehet.

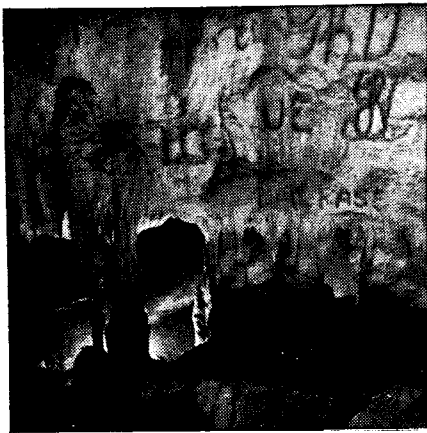
Teknősök bevándorlása Erdélybe. Az utóbbi időben sokan töltötték katonai szolgálatukat Dobrudzsában és Moldovában nagyobb vizek közelében. E vidéken igen gyakori és népszerű állat a szárazföldi és vízi teknős. Ifjaink hamarosan megbarátkoztak e különös, türelmes állatokkal és leszerelésük alkalmával hátizsákjukban új barátait magukkal hozták. Erdélynek szinte minden vidékén kertekben és vi-

zek mentén találkozhatunk az új jövevénnel. Érdekes lenne e teknősökre vonatkozó megfigyelési adatokat rendszeresen összevüjtetni. Egyik EKE tagunknak, Gáspár nevű vízi teknőse az ismerősök körében már nagy hírnévre tett szert. Másik tagunknak új teknőse mellett még vígan él egy régi példány, amelyet 1916-ban Albániából hozott tagunk nagybátyja.

Jancsika Albert:

Révi osztályunk újjászületése.

Visszacatolásunk pillanatában már felvetődött működésüket megszüntetett osztályaink újbóli megalakítása. Első helyen állt ezek között a révi „Zichy“-osztály, mely Hazánk nagyságban második cseppkőbarlangját tárta fel és kezelte a román uralom előtt. Most új feladatok várnak rá: az elhanyagolt barlangot és környékét alkalmassá kell tennie a közeljövő nagy idegenforgalmára. Ez osztály újjáalakítására küldött ki központunk Friedsam Gyulával és Cseh Ferencsel együtt. Az elindulás pillanatában igen érdekes, mondhatnám meghatározó levelet hozott a posta. Útközben, a vonaton olvastuk el mindhárman. A révi cseppkőbarlang egyik felfedezője, dr. Veress István jelenleg Debrecenben élő tanügyi főtanácsos írt. Levelét így kezdi: „Jelentkezem a multból. 1903-ban hárman vettünk részt a révi cseppkőbarlang felfedezésében: Czárán Gyula, Handl Károly és e sorok írója, ki abban az időben révi missziós lelkész volt. A révi cseppkőbarlang felfedezése 1903 novemberében történt, míg a tizfalusi barlangé 1904 július havában. A „barlangkutató“ társaságból már csak én vagyok életben, közel a 70-ik életévhez. Czárán Gyula a menyházai, Handl Károly a révi temetőben álmódoznak a csodaszép barlangokról. A jó Isten meg-

Barbár turisták névjegyei a Zichy barlangban

adta érnem, hogy a Sebeskőrös völgye a révi cseppkőbarlanggal együtt felszabadult. El is látogattam oda október hóban a felszabadulás után. Majd így folytatja: „Óreg napjaimban oly jól esnék ha a turisztika ügyét ott folytatnánk a Sebeskőrös völgyében ahol abba hagytuk a román uralom előtt“.

Ez a levél mindhármunkra igen nagy hatással volt, hiszen mi is szívügyünké avattuk már a Zichy barlangot. Ez a levél csak fokozta lelkesedésünket. Még sohasem jártam a révi barlangban s így mint régi barlangászt, nagyon csábított a látogatás.

Szombaton délben indultunk el Kolozsvárról és este érkezünk meg a Sebeskőrös völgyében fekvő barlanghoz. „Zichy barlang megálló“, ez a hivatalos neve az állomásnak. A barlang mellett levő, régen Lujza-laknak (E. K. E. vendéglőnek) nevezett szállóban nyertünk elhelyezést. A szálló csak nyári vendégek részére van berendezve, kályha nincs egy szobában sem s mint minden, ez is elhanyagolt külsőt mutat. Meglátszik, hogy sokáig állt gazdátlanul, s ha volt is gazdája, az nem sokat törődött vele.

Reggel a barlangot meggyünk felkeresni, egy régi helyszínrajzzal a kezünkben. A rajz szerinti, s főképp Czárán Gyula által leírt cseppkövek közül csak azok vannak meg melyeket nem lehetett letörni, szóval a nagy cseppkövek. Ezeket viszont annyira összeírták a barbár látogatók, hogy egész bűnügyi nyilván tartót lehetne készíteni az ott szereplők neveiből! Ezeket a barbár kezeket régi módszer szerint sütővassal kellene megbélyegezni. Évezredek lassu munkáját, művészi alkotását tették tönkre pillanatok alatt.

A barlang szűk, de azért elég kényelmes bejáratán áthaladva, csakhamar egy tágas folyósóba érünk, jobbkezünk felől folyik a Stix bővizű pataka. Hangos rohanással folyik ki a barlangból s onnan mintegy 70 méterre nagy rivalgással kb. 20 méteres esséssel szakad a Kőrös nyakába. A bejáratától harminc méter-

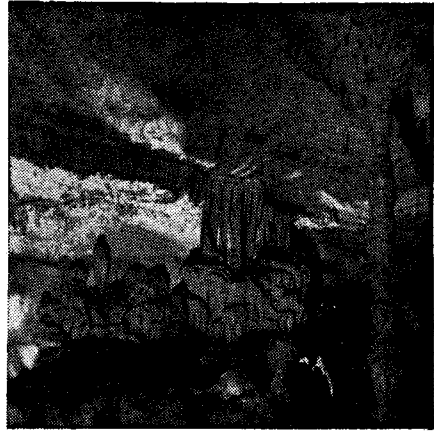

nyire egy nagy szikla fekszik utunkban, az ú. n. kőkoporsó. A barlang falát már itt cseppkövek burkolják helyenként, de hosszú stalagtitok s stalagmitok nincsenek. Bennebb megtaláljuk a Lotusz virágot és Mohamed szakállát is. Ennek is nagy részét már „kitépték”. Az út a barlangban elhanyagolt. Bennebb, ahol már létrán kell felmenni, bizonytalan érzés fog el. A barlang jelenleg bejárható részének felső folyósóján találjuk Mohamed birodalmát, ahol még sok szép „öreg” cseppkő van. Egyik oldalágban van a legnagyobb oszlop. Ezeket az erősségük védte meg a barbár kezekről. Csoda, hogy nem fűrészelték le kerti dísznek. A cseppkövek letördelése helyett helyénvalóbb lett volna az írások lemosása.

A barlangban nagy munka vár a lelkiismeretes turistakezre.

A barlang bejárása jelenleg csak egy darabig lehetséges, mert ahol a patak foglalja el a barlang egész járatát, a felette épített híd teljesen elkorhadt. Visszafordulunk, s néhány felvétel készítvé, elhagyjuk ezt a rejtelmes, még bizonyára sok szép, embernemlátta, érintetlen cseppkővet rejtő világot.

Míg mi barlangászunk, Zemlényi barátunk gyűlésre hívta össze a község színe-javát. Délután a község házára mentünk, hogy megtartsuk az osztály alakuló közgyűlését. Zsufolásig megtelt a gyűlésterem. Már várták a réviak is jelentkezésünket, s a legnagyobb örömmel és lelkesetléssel csatlakoztak az EKE gyopáros zászlója alá. Ott találtam Borcsa Istvánt, (aki a Brassó melletti Hétfaluból menekült), mint a község tevékeny jegyzőjét. Jó hazai turista módon ő is

Pusztító kezek munkája: a letördelt „Csipkefüggöny”.

szívén viseli a természeti szépségek sorsát.

Az alakuló közgyűlés megválasztotta az osztály tisztikarát, mely a következőkből tevődött össze: Elnök: Kulcsár András ref. lelkész, alelnök: Borcsa István jegyző, titkár: Balogh Károly, jegyző: Zemlényi Zoltán, pénztáros: Titz Alfréd, ellenőrök: Károlyi Antal és dr. Sándor Mihály, a barlangkutató osztály vezetője: Marosi Sebestyén.

Megelégedetten, a jól végzett munka tudatában, a réviak lelkesültségén felbuzdulva ülünk fel vonatunkra s már látjuk magunk előtt a jövő szép álmát: a révi „Zichy”-barlangot villanyfényben, jól járható utakkal s feltárva egészen azt a sok-sok titkot és szépséget, amit eddig szerencsére még elrejtve tartott ez a csodás barlang, a „barbár” turisták előtt.

A „Rózsák völgye” Bulgáriában vasutvonalat kapott. Kazanlik vidéke, ahol Európában a legtöbb rózsaoalajnak való rózsát termelik, eddig nehezen megközelíthető környék volt, pedig növényteni és természeti ritkaságai számos természetjárót vonzottak oda. Az új va-

sutvonalat a Fekete tengerrel is össze akarják kötni, hogy ezáltal Bulgária leglátogatottabb vidékeit a természetjárók könnyebben bejárhassák. A gazdasági előnyök mellett a tudomány is sokat nyere vasutvonalak által.

Egy fejezet a 22 év történetéből.

Egyesületünk küzdelmes éveire ma már vidáman emlékezünk. Pedig néhány év előtti gondjaink ma sem oldódtak mind meg. Mi lesz kincseket érő Múzeumunk sorsa? Ehhez fogható néprajzi gyűjtemény nincs az egész magyar hazában és mégis ott kell kallódnia egy pincében, ládába rejtve! Szóljalon meg végre a magyar érzés, dobbanjon meg a magyar szív és találjon megoldást arra, hogy ott ragyogtathassuk büszkén, mindenki szeme előtt szeretett népünk csodás alkotásait. — Az alábbiakban hivatott vezetőinknek két év előtti segélykiáltását idézzük, amely visszhangtalanul hangzott el, amikor a másodszer kilakoltatott EKE Múzeum harmadszor költözött:

KEDVES MAGYAR TESTVÉRUNK!

Elődeinktől ránkmaradt nagyértékű néprajzi múzeumunkat egyesületünknek eddig sikerült megőriznie. E múzeum 1935-ig a Mátyás-bázisban volt elhelyezve, az onnan való kilakoltatáskor ládába temetve, várja a feltámadást. Egyesületünk a legválságosabb időkben, kétszeri átköltözködése közben, ezernyi bajával teljesen magára hagyatva, de mostoha sorsával szívósan küzdve, megmentette ugyan e több milliót érő közművelődési vagyont, azonban ennek a további romlástól való megóvására, megfelelő kiállítására már nincs ereje.

Kedves Magyar Testvérünk! E múzeum nem az Erdélyi Kárpát Egyesületé, hanem mint magyar népi műveltségünknek elődeinktől nagy szeretettel összegyűjtött gazdag és színes anyaga, egész magyarságunknak a közkinccse. Egyesületünket nem érheti gáncs, hogy ezzel a közvagyonnal ne sáfárkodott volna szegénységében és másirányú elengedhetetlen munkássága mellett is a lelelkiismeretesebb erőfeszítéssel. Tovább azonban a múzeumért, annak pótolhatatlan értékeiért nem vállalhatja a felelősséget, s kénytelen ezt áthárítani az egész magyar társadalomra. Lehetetlen feltételezni, hogy magyar társadalmunk ne nyújtana segédkezet, nem új intézmény megszervezésére, hanem már meglevő értékek megmentésére, és hogy az elődöknek és utódoknak tartozó erkölcsi felelősség semmibe vételével nézné faja műveltsége gondosan összegyűjtött emlékeinek szomorú pusztulását.

Múzeumunkat meg kell mentenünk a megsemmisüléstől! E cél érdekében egyesületünk Múzeum-pártoló Bizottság szervezését határozta el. Mikor ebbe utólagos beleegyezése reményében Önt is felvesszük, azzal a testvéri kéréssel fordulunk Önhöz, méltóztassék e tagságot elfogadni és múzeumunkat anyagi erejéhez mértén évenkénti pártoló tagdíjával támogatni. Kérjük egyben, hogy elhatározását velünk postafordultával közölni szíveskedjék.

Hisszük, hogy minden testvérünk megérti az ügy sürgős voltát, s azt, hogy aki segít, magának ad, fáját becsüli meg, és utódainkkal szemben felelős közművelődési köteletségének tesz eleget.

Ebben a reményben szíves válaszát várva, vagyunk

magyar testvéri üdvözléssel

Kolozsvár, 1938. november 10-én.

Dr. TAVASZY SANDOR s. k.
elnök.

Dr. BALOGH ERNŐ s. k.
főtitkár.

EGYESÜLETI ÉLET

Eredményes munkáról számolt be az EKE díszközgyűlése a felszabadult Kolozsváron

Ünnepélyes keretek között tartotta meg 1940. évi október 27-én délelőtti díszközgyűlést a plébánia nagytermében az Erdélyi Kárpát Egyesület az újból magyarrá lett Kolozsváron.

A díszközgyűlést a felszabadulás felett érzett boldog öröm és hála jeléül a Miatyánk vezette be, majd a közgyűlés tagjai a jelenlévő dalárdával együttesen a Himnuszt énekelték el. A nemzeti imádság elhangzása után napirend előtt dr. Balogh Ernő egyetemi tanár, az egyesület elnöke üdvözölte meleg szavakkal a közgyűlés tagjait, az egyes vidéki osztályok kiküldöttjeit, élükön dr. Zsembery Gyula kormánfőtanáccsal, aki Budapestről jött el, hogy az Országos Turistaszövetség üdvözlését hozza a nagymúltú erdélyi testvéregyesületnek. Az elnöki bevezető szavakra dr. Zsembery válaszolt, közvetlen meleg hangon. Beszédében mindenekelőtt arra mutatott rá, hogy az anyaország és a visszacsatolt erdélyi részek turista egyesületeinek a jövőben karöltve, a legnagyobb egyetértésben kell együttműködniük, mert csak így biztosíthatják eredményesen a közös célt. A kormányfőtanácsos válaszbeszéde után újból dr. Balogh Ernő elnök szólalt fel és arra kérte a főtanácsost, hogy juttassa el az illetékes tényezőkhöz az EKE-nek azt a kívánságát, hogy ennek az erdélyi turistaegyesületnek munka-területét hagyják meg és támogatásukkal járuljanak hozzá ahhoz, hogy az EKE a sok viszontagság után megerősödhessék. Ezután sorban szólaltak fel napirend előtt Brutsy László főtanácsos, dr. Borbáth Samu alelnök, dr. Vámszer Géza, az EKE csíki osztályának elnöke. Majd dr. Voszka István a székelyudvarhelyi Hargita-osztály elnöke mondott megilletődött hangú beszédet. Váholta azt a gyönyörű eredményes kultúr munkát, amelyet az EKE végzett.

A székelyföldi alosztályok bensőséges, meleg üdvözlését hozta el, amelynek jelképeként a Hargita fenyőágaiból és virágaiból készített hatalmas csokrot nyújtott át az elnöknek.

A nagy lelkesedéssel fogadott beszéd után dr. Horváth Elek, az Országos Magyar Időgenforgalmi Hivatal kolozsvári vezetője bejelentette hivatala nevében, hogy a központ minden támogatást megad a jövőben az EKE-nek. Bejelentését szintén örömmel fogadta a közgyűlés. Ezután Friedsam Gyula főtitkár felolvasta a Kormányzó Urhoz és a miniszterelnökhöz intézett hódoló táviratok szövegét.

A következőkben a főtitkár olvasta fel jelentését, amelyben részletesen ismertette az egyesületnek az utóbbi nehéz esztendőben folytatott munkásságát és az elért szép eredményeket, majd behatóan foglalkozott a megoldásra váró problémákkal. Utána Alexy Béla, az egyesület pénztárosa olvasta fel pénztári jelentését. Ezután az ellenőri jelentések szerepeltek még napirenden, majd a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet mondott Beke Lajosnak, az egyesület volt titkárának értékes munkásságáért, valamint a kolozsvári sajtónak azért az önzetlen támogatásért, amelyben az egyesületet mindenkor részesítette.

A mindvégig ünnepélyes hangulatban lefolyt közgyűlést a Magyar Híszkegy szavai zárták be.

Az 1939-es Egyesületi év az E. K. E. 1940 október 27.-én megtartott rendes évi közgyűlésén felolvasott főtitkári jelentésből

A 22 évi román uralom már a múlté, Kiállottuk a próbát. Bebizonyítottuk a jó Isten által adományozott szabadsághoz, a fehérleves havasok csúcsaihoz és a zöldelő erdőkhöz való jogunkat.

Mai örömnapon azonban meg kell emlékeznünk azokról a turistatestvéreinkről is, akiknek a sors nem adta meg, hogy velünk együtt ünnepelhessenek. Elszakított osztályainkról és azokról a testvéregyesületekről beszélek, akik úgy a turista kultúra, mint a magyarság összetartása érdekében szintén felbecsülhetetlen szolgálatot tettek. A jó Isten adja, hogy hasznos munkájuk gyümölcsét mielőbb élvezhessék ők is.

Az elmúlt 1939-es egyesületi év talán egyike volt a legnehezebb éveknek, melyeket eddig átéltünk. Jövedelmi forrásaink megapadtak, ugyanakkor terheinket fizetnünk kellett. Tagjaink sorai az állandósult katonai összpontosítások, vagy munkatáborokba vitelük miatt megritkultak, leszegényedtek. Tevékenységeinket a román hatóságok minden vonalon meggátolni igyekeztek. Gyűléseinket nem engedélyezték, így a f. év július 12.-ére hirdetett rendes évi közgyűlésünket sem. Talán a sors akarta így, hogy Isten segítségével a mai nap kárpótoljon bennünket a szenvedésekért.

A KÖZPONTI MUNKÁJA. Egyesületünk központja az elmúlt év folyamán egy rendes közgyűlést, 5 választmányi ülést és 7 tisztkari ülést tartott.

1939. év folyamán 107 új tag kérte felvételét egyesületünk központjánál, s 31 tagunk lépett ki. Alapító tagjaink száma 1939. évben kettővel szaporodott.

A központi tagok létszáma 1939. december 31-én 594 volt, tehát 57-tel több, mint a tavalyi létszám.

Vidéki osztályaink taglétszáma 1939. év végén 977 volt. Végeredményben az EKE összes tagjainak száma 1571, vagyis 82 taggal kevesebb az 1938 évi létszámnál.

Folyóiratunk az „Erdély” 1939. évben dr. Parádi Ferenc szerkesztésében, 4 füzetben, összesen 8 ív terjedelemben jelent meg.

KÖZPONTI TURISTA SZAKOSZTÁLY 1939. ÉVI MŰKÖDÉSE. Magyaros Géza szakosztályi elnök vezetésével a turista szakosztály 1939. évben 28 ülést tartott, összesen 708 résztvevővel, vagyis ülésenkint átlag 35 személlyel. 1939. évben ezen szakosztály által rendezett kirándulások száma összesen 79 volt, mely kirándulásokon 1557 személy vett részt. Az említettek között 787 EKE tag és 770 vendég volt. A megtett utak hossza 7539 km-t tett ki. Az osztály a Tordai hasadéokban új jelző és magyarázó táblákat helyeztet el. Turista szertárunk az elmúlt esztendőben 4.937— lei értékkel gyarapodott.

A KÖZPONTI PROPAGANDA SZAKOSZTÁLY. Szolnok Gyula központi alelnök vezetésével 7 ülést tartott 59 résztvevővel. Új osztályokat a hatóságok által támasztott nehézségek miatt nem szervezhetett. Nagy nehézségeket okozott az osztály látogatásoknál, hogy az egyesület nélkülözze a vasúti szabadjegyet. Ez oknál fogva 1939 évben is csak Szolnok Gyula alelnök a propaganda szakosztály elnöke látogathatta a vidéki osztályokat. Vidéki osztályaink közül 1939 évben Tordán és Székelyudvarhelyen dr. Balogh Ernő tartott előadást. Ez évben tartotta előadását a Radnai havasokról Bacsoni Géza tagtársunk a Brassói Turista Egyesületben.

Kolozsváron 11 népszerűítő előadást rendezett a szakosztály. Ezen előadás sorozaton kb. 1400 hallgató vett részt. Az EKE előadóin kívül dr. Borza Sándor egyetemi tanár és Bányai János székelyudvarhelyi tanár urak tartottak egy-egy előadást. Az előadássorozatra külön meghívást kaptak a magyar főiskolai hallgatók és a középiskolai ifjúság. Január végén rendezte a szakosztály az EKE bált.

A KÖZPONTI GAZDASÁGI SZAKOSZTÁLY Alexi Béla vezetésével sok körütekintést igénylő munkát végzett az elmúlt évben. A szakosztály az év elején nehéz feladat elé került, miután a Király-utca 24. szám alatti helységet felmondták és a múzeumot a már megkezdett rendezés megszakításával kénytelen volt szakszerűen elrakározni. A

románok által el nem vett múzeumi anyagot ládádba csomagolva a református egyházközség jóindulatából csekély bér ellenében a Farkas utca 21. szám alatti épületben k pinchelyiségében helyeztük el. Menedékházaink italmérési illetve fejében kirótt túl magas adókat dr. Mikó Imre sikeres közbenjárása folytán némileg leszállítottuk. Csíkszeredai osztályunknak a menedékházaira felvett kölcsön kiegyenlítésére 5.000 leit utaltunk ki.

Nagy súlyt helyeztünk tordai menedékházunk fejlesztésére, ezért a korszerűbb követelményeknek megfelelően ott további beruházásokat eszközöltünk. A tordaihasadéki és a Szind felőli szepentint utakat megjavítottuk és a hidakat használható állapotba helyeztük.

*

Vidéki osztályaink működéséről azok jelentése alapján a következőkben számolhatok be:

Osztályaink vezetőségét több helyen különféle címeken összefogosták és a vezetők nélkül maradt tagok legnagyobb része állandó hadimunkára volt összpontosítva. Azokat a vezetőköt és tagokat, akik odahaza maradhattak, mint az állam szempontjából megbízhatatlanokat állandó felügyelet alatt tartották és így a legszűkebb keretek között sem fejthették ki értékes munkásságukat.

ORAVICAI OSZTÁLY Krassói osztályunk erejéu felüli munkát végzett különösen a barlangkutatás terén. Külső okok miatt csak 13 kirándulást rendezhettek 55 résztvevővel. Jó berendezésű szertárát turista és barlangkutató felszerelésekkel látta el és megfelelő könyvtárral is rendelkezik. Tagjainak száma: 48. Engedély hiányában gyűlést egy esetben sem tarthatott.

BOKSÁNBÁNYAI OSZTÁLY: Az 59 taggal rendelkező boksáni osztályunk évi öli-évre fejlődik. Símelegedőjét 520 látogató kereste fel, főként a temesvári, az aradi és a szomszédságában levő oravicai osztályok tagjai közül. A rendezett kirándulások száma 40, összesen 600 km. úthosszúságban, fele gyalogosan, egynegyede sível, a többi autóval. Résztvevők száma 358. A kis munkaterülettel bíró osztály tagjai az általuk eddig bérelt menedékházterületet megvásárolták és síugró sánc építését vették tervbe.

HÁROMSZÉKI OSZTÁLY: A szokásos nyári kirándulások mellett a sízésnek is áldozott. 950 km. távolsági turista teljesítményéből 150 km-t sível tett meg. A rendkívüli hatósági megszigorítások ellenére is 4 választmányi gyűlést tartott. Tagjainak száma 54, ami emelkedést mutat. Megszervezte kerékpáros szakosztályát, továbbá a sí-tanfolyamra is küldött ki tagokat.

CSÍKI OSZTÁLY: Osztályaink gyöngye. Tagjainak száma 103. Az elmúlt észendőben 3 választmányi, 6 tisztikari és 12 taggyűlést tartott. A visszaesett turista forgalom dacára a sutai házat nagy áldozatokkal, ünnepségek rendezésével, gyűjtéssel sikerült kibővítenie. Az egyesköi menedékházhoz a már régen tervezett szobát hozzáépítette és berendezte. 1939. évben a sutai menedékházat 1400, az egyesköi menedékházat 228 tag látogatta. Kirándulásainak száma 21, összesen 2.136 km. hosszal. A résztvevők száma 270 volt. A meglévő útjelzések közül megjavította az Egyeskö Gyilkostó közötti szakaszon a piros-fehér útjelzést. A sutai ház előtt forrásfoglalást eszközölt. A kedvezőtlen hóviszonyok miatt csak egyetlen házi síversenyt rendezett január havában.

A turista alkotásokhoz szükséges öszszetek előteremtésére 4 társasvacsorát és egy népünnepélyt rendezett a sutai menedékházban. Vámszer Géza osztályelnök közbenjárására Gábor Aron földbirtokos a Szentimrei büdös fürdőn turista menedékház építésére alkalmas területet ajánlékozott az osztálynak. Hasonló közbenjárások révén Balánbányán teljes felszerelésű turista szoba áll a turisták rendelkezésére.

ARADI OSZTÁLY. A rendkívüli nehézségek dacára is bizonyrágot tett a természetjárás iránti szeretetéről, habár az 1938 év eredményének csak egyharmadát érték el 154 taggal rendelkezik. A kaszolyai menedékháznak ügye rendezetlen. Berendezés értéke 124 ezer lej.

A jelentésükben szereplő 1578 km. hosszú utat 81 kirándulásuk rendezésével érték el, amelyeken 363 személy vett részt. Ezen kívül 6 nagyobb kirándulást is rendeztek Nagoj, Páring, Gyilkostó, Bucsecs, stb. helyekre. A kerékpáros szakosztály 8 kirándulást rendezett 353

km. összteljesítménnyel, míg siszakosztálya 4 turát vezetett 31 résztvevővel. A madárvédelmi osztály a hegyalján tevékenykedett. Jelentésük szerint 19 drb. madárudd közül már csak 3 maradt meg, a hiányzókat a környékbeli lakosság szedte le.

NAGYBÁNYAI OSZTÁLY. Tagjainak száma 127. Határszéli fekvésénél fogva gyűlések tartásáról szó sem lehetett, miért is elnökválasztása is elmaradt. Tevékenysége legnagyobb részét az „Izvorova“ menedékház körül fejtette ki. Bővítésre és berendezésre közel 60.000 leit költött. A ház összértéke így 200 ezer leire (6.600 pengő) emelkedett. A háznak ez évben 840 látogatója volt. A menedékház területének kérdése még a mai napig sincs elintézve.

Turista-szakosztálya 59 kirándulást rendezett, összesen 2054 km.-rel, résztvevők száma 485. A siszakosztály belépett a Siszövetségbe. Megnehezítette az osztály működését az, hogy titkárát mint politikai foglyot a románok bebörtönözték, így az osztály vezetése hiányt szenvedett.

SZÉKELYUDVARHELYI OSZTÁLY. Ezen osztálynak munkáját is nagyban megnehezítette az állandó katonai behívás. Tagjainak száma 72. Az év folyamán 5 választmányi gyűlést és egy közgyűlést tartott. Kirándulásainak száma 26, összesen 2013 km.-rel. Siterepekben gazdag vidékét a körülményekhez képest kihasználta. Több síkirándulást rendezett a Hargitára. A kirándulásokon résztvett 313 személy. A madarasi Hargita aljában bérelt menedékház tavasszal leégett. Útjelzési tervzetét, amely a Hargita nyugati vonalát hálózta volna be, engedélyezés végett felterjesztette a központ útján a természetvédelmi bizottsághoz. Ez utóbbi azonban a többi székellyföldi útjelzési tervzettel együtt az egész ügyet elsúlyszította.

MAROSVÁSÁRHELYI OSZTÁLY: 1939-ben egy közgyűlést, egy választmányi gyűlést, azonkívül minden héten kétszer hivatalos órát is tartott. Kirándulásainak száma a tavalyival szemben sokat csökkent, 16 kirándulást rendezett összesen 1345 km. hosszal és 144 résztvevővel. Az év folyamán 2 társas vascorát rendezett.

Múzeumát több darabbal gazdagították. A sízés terén jelentős tevékenységet fejtett ki. Háromnapos kirándulásokat rendezett a Görgényi és Kelemen havasokba. Hat kisebb síkirándulása 60 résztvevővel 101 km-t tett ki.

TEMESVÁRI OSZTÁLY: Bársági osztályunk 5. éve folytatja turista munkálatait.

A tagok között a hegyi turistaság mellett a vízisportnak is sok hódolója van. Az osztály turista szakosztályának beszámolója hiányzik.

A természeti szépségek ismertetésére egy epidiascop vetítógépet is vásárolt 26.000— lei értékben, továbbá turista felszerelését gyarapította. — Kimondott turista szakkönyvtára 153 különböző kötetből áll. Az osztály vezetősége tagjainak összetartása érdekében minden szerdán este társasvacsorát rendezett. Tagjainak száma 137.

TORDAI OSZTÁLY. Tordai osztályunk 46 tagot számlál, 5 tisztikari ülést tartott. Egyik legnagyobb kirándulása a 10 napos székely öldi tura, majd később az alduai kirándulás. 14 kiránduláson 5400 km. hosszú útvonalat tett meg 145 résztvevővel. Központi előadással egy előadást s a minden évben szokásos tordai EKE bált szervezte meg. Tordaihasadéki menedékházunk alapítójának, Bors Mihálynak arcképét olajban elkészíttette.

MÁRAMAROSSZIGETI OSZTÁLY. Jelentést nem küldött be a román hatóságok által összefogdosott vezetőségi tagok hiányában. Turistaalkotási munkáját szerényebb körülmények között csendesen végezte.

DÉSI OSZTÁLY. A rendkívüli körülmények folytán dési osztályunk működése sem folyhatott. Munkaterületük hadizónába esett. A központ kirándulásaihoz több tagjuk csatlakozott.

GYERGYÓSZENTMIKLÓSI OSZTÁLY. Turista főmunkaterülete: Gyergyószentmiklós és környéke és a Gyilkostó. Sajnos ezen munkaterületet a román Touring Club sajátította ki, így ott osztályunk jelzéseket, turista alkotáásokat nem végezhetett, menedékházakat nem építhetett. A Touring Club azonban magyar érdekről lévén szó, semmit sem végzett. Osztályunk vezetősége Tekerőpaták határában símelegedőt épí-

tett és a sísport fejlesztésére fektette a fő súlyt, lelkes titkáranak Zárug István-
nak vezetésével.

*

Az események rohanó forgatagában sok nagy és nehéz feladat megoldása vár egyesületünkre. Ezek közül elsőrendű fontosságú követelmény vidéki osztályaink szaporítása, menedékházaink kibővítése, új menedékházak építése, útjelzések javítása és az anyaországi nagy kék jelzésnek a továbbvitele a Kárpátok gerincén végig, barlangok feltárása és rendbehozása, a sísport fellendítése különös tekintettel a megfelelő területekkel rendelkező osztályainkra, előkészület egyesületünk megalakulásának az 1941. évben megtartandó 50 éves évfordulójára, alapszabályainknak megfelelő módo-

sítása, stb., továbbá turista idegenforgalmunk fellendítése és turista szállók létesítése. A Magyar Turista Szövetséggel és a magyar [turista társeseményekkel már felvettük a testvéri kapcsolatokat.

Mindenesetre anyagi erőnk kevés. — Ezért az illetékes hivatalos szervektől sürgős anyagi támogatást kell kérnünk, amit remélünk meg is kapunk, annál is inkább, miután a hiányok pótlása nemzetgazdasági és idegenforgalmi szempontból is rendkívüli fontosságú. Remélünk kell, hogy a ma még elszakított turistatestvéreinkkel együtt mihamarabb kitűzhetjük az EKE gyopáros zászlóját a déli Kárpátok királyának a Negojnak csúcsára.

Adja Isten, hogy úgy legyen.

Friedsam Gyula.

DÉSI „CIBLES” OSZTÁLYUNK messzemelő tervekkel dolgozott ki munkaterületének: Szolnokdoboka megyének idegenforgalmi újjászervezésére. A hatalmas munkából egyelőre a téli sí-idényben nélkülözhetetlen beruházásokat végzik el a legsürgősebben. Így a Cibles alatt az EKE tagjai által eddig is használt két állami erdészházat látják el 6—6 állandó sodronyos ágygal és további 6—6 fekvőhellyel. A munkálatok már folyamatban vannak. A dési EKE-osztály hagyományos műsoros Szilveszter-estjét ezúttal is a Ciblesen rendezik meg. A két ciblesi menedékház közül a mingyettölgyi különösen téli sí-idényre, a fenyőpataki pedig nyári túráközpontnak alkalmas. Az utóbbi mellé a dési EKE 40 férőhelyes menedékház felépítését tervezi. Dési munkaterülete a Csicsovár és a Cegei-tó, Kérb, Büdöspataka, Sztojka és Karbonár-fürdők, a történelmi „Bábolna”-hegy és sok más idegenforgalmi nevezetesség.

AZ EKE HÁROMSZÉKI OSZTÁLYÁNAK MUNKATERVE. Az Erdélyi Kárpát Egyesület háromszéki osztálya a kolozsvári központtól kapott utasításoknak megfelelően nagyszabású munkatervet dolgozott ki. Az EKE tervbevette egy nagyobb menedékház építését a Szent Anna-tónál, ezenkívül Sugás-

fürdőn létesítenek még menedékházat. Ha azonban a csoport megfelelő anyagi támogatást kap — amire minden remény megvan szóba jöhet egy menedékháznak a bodokitetőn és egynek a rétyi-nyirben való létesítése. Az egyesület ezúton is felhívja az érdeklődők figyelmét, hogy iratkozzanak be az egyesületbe, mert ez egyéni szempontból is nagy előnyöket biztosít. A tömeges megmozdulás elősegíti az idegenforgalom fellendítését. E téren az EKE-re egész Erdélyben igen nagy feladatok várnak.

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET MAROSSZÉKI OSZTÁLYA 1940. szeptember hó 10-én a Marosvásárhelyre bevonuló honvédség fogadtatására Egy Jenő titkár vezetése alatt kivonult. Az ünnepelőbe öltözött város egyik színes csoportja volt a zöld egyesületi zászló alá sereglett székely és magyar ruhás tagok serege.

November 23-án Schnedarek László egyesületi tag előadás keretében bemutatta a bevonulási ünnep alkalmával készült színes felvételeit. A szépen sikerült s a város történelmi napjainak egyes megkapó jeleneteit megörökítő felvételek vetítését 26-án este nagy sikerrel megismételték.

A Csíkszéki osztály munkája.

Az E. K. E. Csíkszéki Osztálya nov. 10-én tartotta rendkívüli tisztújító közgyűlését az egyesület sutai menedékházában, melyen 36 tag vett részt. Vámszer Géza elnök nyitotta meg a gyűlést s rövid beszédben visszapillantást vetett a legutóbbi közgyűlés óta eltelt nyolc hónapra.

Amilyen megbénított volt az egyesület élete a román megszállás utolsó hónapjaiban, éppen olyan nagy lenyületet vett a visszacsatolás óta. Még november hónap folyamán megkezdte működését Székely Géza vezetése alatt a csíkszeredai idegenforgalmi hivatal, melynek munkája elé sok reménységgel tekint az egyesület. — A múlt napokban egymásután keresték fel Csíkszéki Osztályunkat a Magyar Turista Szövetség kiküldöttei. Ez utóbbi 1500 Pengő segélyt ajánlott fel a sutai ugrósánc átépítésére s az ezzel kapcsolatos munkálatok november hó 5-én már meg is kezdődtek. Az idegenforgalom fellendítése céljából Csíkszereda város 10.000 lejt adományozott az egyesületnek, a sutai menedékházhoz vezető útszakasz megvásárlására. A tulajdonosokkal a tárgyalások ebben az értelemben már folyamatban vannak. Az E. K. E. Központja ugyancsak 5000 lejt bocsátott az egyesület rendelkezésére a sutai ház berendezésére.

Nagy erőpróbát jelent az osztálynak a hargitafürdői „Uz-Bence“ menedékház felépítése, mely az anyaországhoz történt visszacsatolással a legsürgősebben megvalósítandó feladattá vált. A Magyar Idegenforgalmi Hivatal tekintélyes összeget helyezett kilátásba az építkezés céljaira, míg az egyesület „Hargitai Bélyegek“ árusításával igyekszik a szükséges pénzalapot összehozni. Ilyen értelemben országos mozgalmat indított be, amit az összes magyar természetjáró egyesületek, élükön a Magyar Turista Egylettel, — a legmesszebbmenően támogatnak. A földmunka még az ősz folyamán megkezdődött, míg a fa- és kőanyag összehordása a télre marad.

A közgyűlés e bejelentéseket lelkesedéssel vette tudomásul, majd tisztújítás következett. — Elnök: Adorján Imre országgyűlési képviselő, ügyvezető elnök:

Vámszer Géza, alelnökök: Dr. Buzás Márton és Frank Miklós mérnök, titkárok: Csedő János, ifj. Kovács Jenő, jegyzők: Elekes Zoltán, Szopos Albert és Cseh András, pénztárosok: Dürr Gyula és Gál János, ellenőrök: Bakcsi Károly és id. Tarsai Sándor, könyvtáros: Pálffy Ferenc, műszaki osztályvezetők: Frank Miklós és Schmidt József mérnök, orvosok: Dr. Buzás Márton, Dr. Szócs László és Dr. Nagy András, ügyészek: Csedő János, Dr. Máthé László, természetjáró szakosztályvezető: ifj. Kovács Jenő, csapatvezetők: Máthé József, Nagy Ferenc, Bartha Lajos, síszakosztály vezető: Schmidt József, oktatók: Székely Géza, Török János, Cseh Miklós, ifjú-sági csoportvezetők: Török János, Cseh Miklós, vigalmi bizottság: Hellwig Vilmos, Szász Gerő, Elekes Zoltán, Tarsai Ernő, Kopacz Albert, és az összes női tagok, igazgatóválasztmányi tagok: Csedő Jánosné, ifj. Cseh Istvánné, Dürr Gyuláné, Frank Miklósné, ifj. Kovács Jenőné, Nagy Rezsőné, Seivarth Lászlóné, Szabó Pici, Vámszer Gézáné, Aladics Zoltán, Andrezs Béla, Balázs Pál, Sz. Cseh István, Dóczy András, Dóczy Gábor, Gondos Gyárfás, Gáspár Árpád, id. Kovács Jenő, id. Kovács Imre, Nagy Rezső, Nedelka János, Dr. Kristóf Odón, Dr. Pittner Árpád, Seivarth László, Vécsei Gyula.

A tisztikar megválasztása után az osztály többéves tervének felolvasására került sor. A terv szerint az E. K. E. Csíkszéki Osztálya a következő turistá, idegenforgalmi és sialkötések megvalósítását látja szükségesnek:

1. Csíkszeredán, a megye központjában:

a) A sutai ugrósánc kiépítése 50 méteres ugrásokra. Mellette egy kisebb és egy gyereksánc építése.

b) A sutai menedékház teljes berendezése, külső hiányainak pótlása és kibővítése emeletes kóhással (alul közös hálóterem, fent 5 egy ágyas szoba építése és berendezése).

c) A Sutát az országúttal összekötő 400 méteres útszakasz megvásárlása, kiépítése és fásítása.

d) A siugrósánc előtti terület megvásárlása szabadfürdő céljaira, egy részének pedig veteményes kertté átalakítása.

e) A forrás cementgyűrűbe foglalása.

f) Szerpentin út építése, az ugrósánc feletti tetőre és a tetőnek népünnepélyek rendezésére alkalmassá tétele.

g) Útjelző táblák elhelyezése a Suta felé, a Szeredai fürdőre, Zsögödfürdőre, a Szentimrei Büdös fürdőre, Somlyóra, Hargitafürdőre és a Xántusz-kápolnához.

h) Egyesületi irodahelyiség a városban, fizetett tisztviselővel.

i) A Csíki Turista Kalauz második kiadása.

j) A városban 100 ágyas diák- és turistaszálló építése az idegenforgalmi hivatal segítségével.

k) Siugródeszkák és sicsapat dresszek olcsó beszerzése.

2. *A Hargita fürdőn* (1400 m.) Az „Uz-Bence” menedékház felépítése.

3. *A Tolvajos Tetőn* (977 m.) A Csík-szereda—Székelyudvarhely országút vonalán a Hargitafürdőhöz vezető út kitérésénél melegedőház felépítése és berendezése a következő célból: A MÁVAUT autóbusszra várakozóknak melegedőhely, átutazó turistáknak szükségshálólhely és végül erdőéri lakás. Az erdőőr egyben fuvarit is tartana Hargitafürdő vendégei részére (a távolság 7 km.). A ház építésébe bevonandók: MÁVAUT, Erdészeti Hivatal, Turista Szövetség, E. K. E., Idegenforgalmi Hivatal, Vármegye, érdekelt községek, stb.

4. *Hargitafürdőn* nagy siugrósánc építése és a csutakosok tisztítása lesiklás céljaira. A Kossuth sziklától „Dombon Lináig” vezető ösvény kiegészítése lesiklás céljaira. Telefonvonal építése. A Tolvajos-tetőről Hargitafürdőre vezető útnak autóúttá átépítése.

5. *A karcfalvi Fertőtetőn* menedékház építése a Hargita-gerinc—Marosfő útvonal közepén.

6. *Marosfő üdülőtelepen* a község által felajánlott telken menház építése a fürdőigazgatóság segítségével. E házban lenne a fürdőigazgatóság irodája is.

7. *A szentimrei Büdös Fürdőn* az EKE Csíkszéki Osztályának telkén egy menedékház építése.

8. *Balánbánya* üdülőteleppé nyilvání-

tása. Menedékház építése az Egyeskö, Oltforrás és Marosfő turista vendégei részére. Szekérút építése az Egyesköre. Telefon, drótkötélpálya létesítése a forgalom szerint.

9. *Az Egyeskö* keleti oldalán nagy turistaszálló építése és berendezése nyári és téli idegenforgalomra.

10. *A Fehérmezőben* levő 4 szobás, faház megvétele, mely az Egyeskö—Gyilkostói útszakasz közepetáján van.

11. *Háromkúton* egy kis menedékház építése azok részére, akik a szép Háromkút völgyét keresik fel, vagy akik ezen az uton mennek, vagy jönnek a Gyilkostótól.

12. *Gyimesközéplakon* levő *Sötét patak-fürdőn* menedékház létesítése, hogy ezáltal Csíknak ezt a szép és néprajzilag érdekes területét a turistákkal megkedveltethessük. Útjelzés készítése Sötétpatak—Egyeskö vonalon.

13. *Az Uz-völgyében* az Aklos csárdánál menedékház építése, hogy ezen szép vidék is bekapcsolódjék az idegenforgalomba.

14. *Az Olt és Maros* forrásánál székelystílusú tetők építése az érdekelt községek támogatásával.

15. *Az összes borvízforrásoknak* cementgyűrűbe foglalása községi költségen.

16. *A Nagy-Somlyó* tetején kilátó torony építése, továbbá szerpentin út (bobbapálya) és lesiklásra alkalmas út létesítése a kilátó toronytól, mindez Somlyó község támogatásával.

17. *Hosszúaszó-telep* „Erzsébet” nevű borvízforrásának megvásárlása, fürdő és menedékház építése.

18. Az egész Csíki turistatelepen a mai kor követelményeinek megfelelő útjelzések és jelzőtáblák létesítése.

19. Történelmi nevezetességű helyek emlékoszloppal, vagy táblával megjelölése.

Kovács Jenő
titkár.

A nagybányai „Gutin” osztály munkája.

November 17. és 18.-án az Erdélyi Kárpát Egyesület kolozsvári központjának megbízottai hivatalos látogatást tettek Nagybányán. Ez alkalommal a nagybányai osztály vezetőségével és tagjaival baráti megbeszélést folytattak az EKE közelebbi és távolabbi terveiről. A megbeszélésen megjelent a máramarosi osztály alelnöke: dr. Rozsy Béla is.

A megbeszélés első pontja a nagybányai idegenforgalom volt. Stierling mérnök feltétlen szükségesnek tartotta, hogy az idegenforgalmi hivatal a városban irodát állítson fel. Ennek technikai részét az osztály előkészítette és a megfelelő vezetőre vonatkozólag is ajánlatot tett. A helyi szállodák jelenleg nem alkalmasak a remélhető idegenforgalom lebonyolítására. Az izvorai menedékház ötvenhatvan személy elszállásolására elegendő. A Wagner szanatórium 60 személyt helyezhet el. Az osztály örömmel veszi tudomásul, hogy az EKE tagjai négy személy utazása esetén 50%-os vasúti kedvezményt kapnak.

Továbbiakban a központ megbízottai felkérték az osztályt, hogy az építendő menedékház terveit és költségvetését mielőbb nyújtsa be a központhoz. Az osztály tagjai megjegyezték, hogy elsősorban a közlekedési viszonyokat kell megjavítani. Kapnikbánya a Gutinnal kiváló terület lenne, azonban télen arra autóbusz nem jár. A tetőn levő kincstári házakat menedékház részére eddig nem sikerült igénybe venni. Az idén legfeljebb bérelni lehetne valamelyik kincstári házat, ha a közlekedési viszonyokat egynapos vagy többnapos kirándulásokra alkalmassá tennék.

Az Izvora Nagybánya kedvenc kiránduló helye, Távolsága 27 km, m lyből 17 kilométert keskeny-vágányú vasúttal kell megtenni. Az Izvora felvirágkoztatását az eddigi megbeszélések szerint Nagybánya város vezetősége támogatná és esetleg hétvégi autóbuszokat is indíthatna. Az EKE menedékházának megfelelő fejlesztése mellett tervbe vette az osztály egy 31-szer 7 méter nagyságú közös háló építését, kb. 100—130 ember részére. Ennek anyaga nagyobb részt már rendelkezésre áll. Tavasszal az építkezést már megkezdik. Erre a célra legalább 4 ezer pengőt igényel az osztály. Ugyancsak tervbe vette egy minden kényelemmel felszerelt és magasabb igényeket is kielégítő turista-szálló építését. Ennek keresztülvitelére eddig mindössze 2 ezer pengő áll rendelkezésre. A teljes költségvetés ezzel szemben 250 ezer pengőt tesz ki. Az összeget turistabélyeg kibocsátásával, gyűjtéssel, különféle segélyekkel és egy 5—6 éves törlesztési kölcsönrel kívánják fedezni.

A nagybányai osztály a visszacsatolás után megkezdte útjelzési munkálatait. A központ javaslatait és a Magyar Turista Szövetség utasításait időközben kapták meg és tavasszal ennek megfelelőleg folytatják a munkát. A Gutin turista útját robbantásokkal kell járhatóbbá tenni.

Az osztály feltétlenül részt akar venni a központ véltétkép előadás-sorozatában. Megfelelő helyiség rendelkezésre áll. A központ előzetes értesítése esetén az osztály szépszámu közönséget hívhatna össze. Az osztály elfogadta a központ javaslatát az előre elkészítendő kirándulási programmal és

a kiadandó nagybányai kalauzzal kapcsolatban.

A központ feltétlen szükségesnek tartja, hogy a nagybányai és máramarosi osztályok közös munkával a Horthy-csúcson menedékházat építsenek. Erre a munkára mindkét osztály megbízottai készséggel vállalkoznak és kéri a központot, hogy a hivatalos körök támogatását nyerjék meg. Menedékházak céljaira az osztály az Izvorán, a Rozsályon, a Gutinon, Kapnikbányán és Horthy-csúcson igényel telegkönyvileg rákebelezett területeket, hogy az Izvorán jelenleg is fennálló bizonytalan tulajdonjogú helyzetet már idejében megelőzze.

A Horthy-csúcs menedékháza részére tervrajzokat kér a központtól, mivel megfelelő építésszel nem rendelkezik. Bejelenti, hogy a „Nagybánya és Vidéke” című hetilap rendes EKE rovatot hoz. (A hetilapnak egyik idegenforgalmi közleményét lapunk más helyén közöljük.) Végezetül az osztály egyhangúan ígéretet tesz arra, hogy az „Erdély” részére rendszeresen küld be közleményeket, s hogy az EKE munkáját minden körülmények között továbbfejleszti, tagokat gyűjt, az idegenforgalmi kérdésekben az EKE álláspontját képviseli és a természetjárás felvirágzását minden téren biztosítja.

ÜDVÖZLET A MÁTYÁS SZOBORNAK. Érdekes levelezőlapot hozott nemrégén a posta. A magyar posta pontosságára jellemző, hogy a különös címzés dacára is kikézbcsitette a lapot a címzettnek. A szabályszerűen felbélyegzett lap címzése így hangzott:

„A Mátyás Király Szobrának kikézbcsíteni Kolozsvárra új hazánkba”.

A lelkiismeretes postás nem írta a lapra, hogy „címzett ismeretlen”, hiszen nemcsak Kolozsvárnak, hanem jelenleg egész hazánkknak legnépszerűbb „címzettje” épen a Mátyás szobor. Ez a szobor a visszatért Erdélynek legünnepeltebb zárandokhelye és legtöbbet fényképezett műemléke. Így hát a leleményes postás nem küldte vissza a lapot, hanem átadta Mátyás király szülőházában az igazságos király jelenlegi személyi titkárságának: Az Erdélyi Kárpát Egyesületnek. A közlemény tartalma így hangzik: „Békesség a megholtaknak, megértés az élőknek, Magyar hazánkba egy %-kal jobb jövőt mint Amerikába. Kívánja: A. B.”

Köszönjük a jókívánásokat és megígérhetjük, hogy a címzett minden lehetőt megtesz a jobb jövő megvalósítására.

EGYIK ERDÉLYI NAPILAPBAN OLVASSUK „A mi ügyünk címmel” a népneveléssel kapcsolatban:

„Fontos feladat a honismeret közvetítése. A honismeretnek gyökérkövő ereje van. A nép fiát szűkebb hazájának, fájának, népe multjának, küzdelmeinek, nagy fiainak ismerete, a nép egyéni megnyilvánulásainak tudatos látása, a honi szokások szeretete a hazai rőghöz és az otthon küszöbéhez köti. Ha tudatosan nézi szülőföldjét és annak életét, más-kép értékeli s idegenből visszavagyik”.

Örömmel látjuk, hogy a „Kolozsvári Magyar Újság” is ilyen rendkívüli fontosságúnak tartja a népnevelés terén a honismertetést, amelyért mi 50 éve küzdünk itt szűkebb hazánkban inkább részvétlenség és ezer akadály közepette, mint támogatás mellett. Gratulálunk laptársunknak, s nekünk csak annyi hozzáfűzni valónk lenne, hogy az említett „fontos feladat” betöltésére leghivatottabb az az egyesület, amely akkor is ismertette honunkat, amikor ez nem volt sem divat, sem üzlet, sem pedig nagy dicsőség. Sőt a hivatalos kormányzat sem erőltette annyira ezt a kérdést, mint mai napság. A honismertetés ujoncaival szemben Erdélyben elsősorban az EKE hivatott e feladatok elvégzésére és e téren a legmesszebbmenő támogatások elnyerésére.

Üdülés — Idegenforgalom.

Nagybányai idegenforgalom.

(Egy vidéki lapból vettük át az alábbi sorokat. Örömmel látjuk, hogy az idegenforgalom kérdését a helyi sajtó mindenütt felszínen tartja. A további fejlődés érdekében javasolnánk egy *sajóközi idegenforgalmi és fürdőügyi konferencia összehívását*, az illetékes hatóságok bevonásával. A sajtó szakértői sokat segíthetnek az ügynek.)

Nagybánya városának és környékének messze földön híre van. Idegenek mondják, hogy e városnak valami különleges bája van, amelyet megnevezni nem lehet, de amely mégis barátságossá és feledhetlenné teszi az itt töltött időket. Igaz, egyik város sem tud közvetlen közelében oly festői rétet, mint a mi Klastrom-rétünk és olyan hatalmas kiterjedésű, rendezett és mégis nem agyongondozott parkot, mint a mi Széchenyi ligetünk.

Ma, amikor az üdülés már nemcsak fényezés, hanem fontos egészségügyi kérdés, mindezeket a természeti szépségeket jó várospolitikával valóságos aranybányává lehet változtatni, csak meg kell találni a módját annak, hogy minél nagyobb tömegek keressék fel a várost. A nyaralóknak és üdülőknak igyekezni kell minél nagyobb kényelmet biztosítani, hogy kellemes emlékekkel távozzanak és így a városnak jó híre kerekedjék.

Az anyaországban vannak városok, amelyek idegenforgalmuknak észszerű kiépítésével hatalmas fejlődésnek indultak és látogatóik száma évről-évre gyarapszik.

A legelső lépés ebben az irányban a helyi idegenforgalmi hivatal felállítása, amelynek keretében egy megfelelő szakértelemmel rendelkező tisztviselő minde nélkülött a hírverésre helyezné a főszólyt. Meg kell ismertetni fényképek és leírások útján, mi is az tulajdonképpen, amit a város látogatóinak nyújtani tud. Ugyanakkor természetesen gondoskodni kell arról is, hogy amit a prospektus ígér, az a természetben meg is legyen, nehogy az üdülőket csalódás érje.

Igen nagy jövő vár úgy a nyári üdülés, mint a télisportok terén az Izvorára. Közel 1000 méter tengerszintfeletti ma-

gasságban, az EKE kényelmes menedékházában igazán mindenki teljesítheti üdülési vágyait.

Valóságos közgazdasági kincs az Izvora, ahol ilyen nagy magasságban elég meleg patak folyik, ahol hegyi, erdei strandot lehetne létesíteni. Ezer és ezer ember találna itt üdülést és gyógyulást. Bazedov és a különféle ideg-beteg emberek oly tömegesen látogatnák, hogy Nagybánya idegenforgalmát, jövedelmét hihetetlenül megnövelné.

Feltétlenül szükség: s a jövőben úgy menedékházak, mint szállodák építése, amelyek minden bizonnyal nem fognak üresen állni. Ki lehetne építeni Kapnikbányát és Kisbányát is elsőrendű üdülőhelyekké, különösen Kapniknak a sísport szempontjából van nagy jövője, mert a faluból a Gutin pompás síterepei igen könnyen megközelíthetők.

Megvan minden remény arra, hogy a városi vezetőség felismerve a kérdés elsőrendű fontosságát, megfelelő súlyt fog helyezni Nagybányának igazi üdülővárossá való fejlesztésére és akkor nem fog elmaradni az a gazdasági fellendülés sem, amely az idegenforgalomnak velejárója.

MEGALAKULT AZERDÉLYI KÁRPÁT EGYESÜLET ZILÁHI „METSZES” OSZTÁLYA. Dec. 1-én tartotta alakuló közgyűlését az EKE zilahi osztálya. A szép számban megjelent zilahi turisták örömmel csatlakoztak az E. K. E. gypáros zászlója alá. A központot Friedsam Gyula főtitkár, Cseh Ferenc turista szakosztályi elnök és Jancsika Albert központi titkár képviselték. Kölcsönös üdvözlések után Barabás Sándor korelnöklése mellett megválasztották az osztály tisztikarát, mely a következőkből tevődik össze: elnök: Juhász Béla, alelnök: dr. Gidray Gyula, jegyző: Schultz Károly, szertáros: Kovács Károly. Az osztály munkaterülete a Mészeg-hegység, mely turista szempontból még teljesen feltáratlan.

KÖNYVSZEMLE

DEBRECENI LÁSZLÓ: A MI MŰVÉSZEINK. Ifjú Erdély kiadása Kolozsvár. „A mi dalaink“ és „A mi meséink“ után most jelent meg harmadiknak Debreczeni László, izléses, gazdagon illusztrált munkája. Nagyon sok könyv jelent meg Erdélyről mostanában, de még mindig nem tulsok. Sajnos a megjelent munkák nagyrésze úgynevezett „közönség sikerre“ pályázott és látszott rajta, hogy „kiagyalták“. Így történt a számos kisiklás, félreírás, és főleg a sok bántó üres frázis hömpölygetése. „Az erdélyi ügy erdélyi kezekbe való“ mondotta Teleki Pál és ez semminél sem érvényesül jobban, mint a honismertetésben. Ezért örvendezünk, amikor „A mi művészetünk“ szeretettel megírt lapjait forgatjuk. Nem látjuk mögöttük a honorárium-éhséget és az íróban az „átképzett“ „Erdélyszakértőt“. Nem történik meg, hogy a Gyilkostót Marosvölgynek nevezze, s a kalotaszegi felvétel alá meg „Székely csendélet“ aláírás kerüljön.

Erdély kapui, házai, templomai, fejfái sorakoznak fel a könyvben, fekete-fehér egyszínűségükben is színpompás virágai Erdély gazdag magyar népművészetének.

A szerző a könyvet hónapokra osztotta iskolás olvasó-közönsége számára.

Élő, elpusztult és leendő magyar építmények szerepelnek a szövegben és a gazdag képanyagban. Szokatlan rendszeresétől eltekintve a könyv érdekes képet nyújt Erdély megbecsülendő művészi értékeiről.

Dr. TULOGDY JÁNOS: ERDÉLY TURISTA KALAUZA. Rövid összefoglaló kézikönyv az Erdélybe érkező látogatóknak. Összefoglaló vázlata egy később kiadandó részletes uti-könyvnek. A szerző távirati rövidegességgel rohan végig a visszacsatolt erdélyi területeken, anélkül, hogy a lényegesebb idegenforgalmi nevezetességeket elkerülné. Amíg a részletesebb turistakönyv elkészül,

bárki haszonnal forgathatja Tulogy könyvét. Ára 1 Pengő. Kapható az EKE címén.

Rugonfalvi Kiss István: A nemes Székely nemzet képe. (Két kötet). Igen nagy feltűnést keltett a Székelységre vonatkozó irodalom olvasói között Rugonfalvi Kiss Istvánnak nemrégiben megjelent hatalmas munkája. Orbán Balázs óta nem jelent meg ilyen tartalmú, összefoglaló munka a Székelyekről.

Rugonfalvi könyvének első kötete a Székelyföld őskorát tárgyalja Roska Mártonnak, a Kolozsvárra ismét visszajött tudós régésznek avatott tollából. Már e részben is igen sok hivatkozás történik Orbán Balázs munkásságára és több fejezet megemlíti Orosz Endre örökös választmányi tagunknak értékes régészeti gyűjteményét.

A második kötet a székely földről és a székely népről szól. A Székelyföld c. fejezetet Székely Tivadar írta. A „kis országok“ összefüggő csoportjából álló Székelyföldet a szerző igen széles földrajzi ismerettel és nagy szeretettel tárgyalja.

A könyvnek következő fejezetét Kereszturi Kálmán írta *Udvarhelyszékekről*.

Marosszékekről Küsmödi György írt hasonló alaposítással. *Háromszéket* Torjavásári László tárgyalja.

Csikszéket Várdotfalvi József írja le. „Csikország“ műkincesinek tárgyalását a „legkeletibb nyugat és legnyugatibb kelet“ kifejezéssel jellemzi.

LAPSZEMLE

Brassói turista. Ez évi 5-ik száma *Jancsika* Albert cikkét közli a Fogarasi havasok keleti csoportjában tett kirándulásáról. Az úti vezetőnek is alkalmas közlemény kevéssé ismert, vadregényes vidékhez viszi közelebb az olvasót. A bejárt vidék jó kilátóhely a brassói és fogarasi hegytömeg felé, amit a jól sikerült képek is bizonyítanak. Nagy örömmünkre a szerző nemcsak a hegymászó cipőnek, hanem a tollnak is gyakorlott mestere. *Vercs* Benedek szép virágfelvételekkel gazdagított cikkében a havas növényvilágát veszi védelmébe. *Magyari* László Orbán Balázsról szóló értekezését folytatja. Érdekes hiranyag mellett a lap több helyén is olvashatunk egyesületünk eredményes munkájáról. Különösen kiemeljük Vámszer Géza, csíkszéki osztályunk elnökének irodalmi és egyesületi munkájáról szóló elismerő sorokat. A lapszemle folyóiratunkat ismerteti. A lap 6.—7. összevont számát dr. *Takáts* Józsefnek a magyar természetjárókhöz intézett lelkes sorai vezetik be. *Székely* Géza a Csukás és a Nagykőhavas között barangol. A közölt képeken a Csukás népszerű „Sfinx”-szikláját ismerjük fel. Dr. *Takáts* József a Nagykőhavasnak nem rég felfedezett útjáról ír, *Székely* Géza pedig az egyesületi élet fontosságát hangsúlyoztatja. Az EKE és a Brassói Turista Egyesület hagyományos jóbaráti viszonyát még jobban elmélyítik a vezetőink között fennálló kölcsönös szívélyes kapcsolatok. Ezt bizonyítják azok a meleg üdvözlő sorok, melyekkel a BTE jó-

kívánságait fejezte ki dr. Balogh Ernő elnökké választása alkalmával. Elnökünk köszönő sorait a Brassói Turista teljes egészében közli. Hírek, egyesületi élet és irodalom egészítik ki a számot.

A Magyar Népegészségügyi Szemle ez év 6. és 7—8. összevont száma befejezi *Szöke* Imre igen érdekes ismertető cikkét Gelence községről. A történelmi adatok mellett a népeségről, a falu közigazgatásáról, társadalmi, gazdasági, vallási, közművelődési és egészségügyi helyzetéről érdekes adatok kíséretében számol be.

A Természettudományi Közlöny 6-ik száma *Földvály* Miksa érdekes cikkét közli a szegedi fehér tőről, mint védett madármenedék-helyről. Ez a 2210 katasztrális hold kiterjedésű tó kiváló telepedő helye az északról és délfelől átvonuló madaraknak. Évszázadok óta a legkülönlegesebb madárfajták figyelhetők meg a tavon. Különösen nagy jelentősége van annak, hogy a tavat védetté nyilvánították, mert az Alföld vadvizeinek lecsapolásával az átvonuló különleges madárfajták pihenési és telepedési lehetőségei egyre szűkebbre szorultak. Erdélyben hasonló átvonulási madártelepeket képeznek a mezősgéi tavak és a Szamos középső folyása. Igen kívánatos lenne, ha e telepeknek egyrészét védetté nyilvánítanák. A madarak igen hamar alkalmazkodnak a nemzetvédelmi törvényekhez és a tapasztalat szerint a védetté nyilvánított helyeket már egy-két esztendő múlva sokkal nagyobb tömegekben keresik fel.

HIREK

AZ EKE-KÖZPONT VETITETT-KÉPES ELŐADÁSA. Az Erdélyi Kárpát Egyesület turista előadássorozata keretében 1940. december 12-én, csütörtökön Kovács Ferenc Budapestről vetített képes előadást tartott, hazánk legnagyobb cseppköves barlangjáról, az Aggteleki barlangról. A népes hallgatóság több mint 100 darab képről ismerhette meg hazánknak e világhírű természeti szépségét. Az előadásokat minden csütörtökön este 8 órai kezdettel a kolozsvári 10m. kat. főgimnázium, Farkasutca. II. emelet, dísztermében tartjuk.

BALOGH ERNŐ ELŐADÁSAI. Egyesületünk lelkes elnöke, a kolozsvári tudományegyetem nemrégiben kinevezett tanára, amellet, hogy az EKE ügyeiben is tevékeny részt vesz, Erdély földjének és kincseinek megismertetését széles körben tovább folytatja. November 8-án és 29-én vetített képes előadásokat tartott Budapesten, a Magyar Kárpát Egyesület előadássorozatának keretében, a visszatért Erdély csodálatos tájszépségeiről. Előadása közben néhány kiíró példát mondott a rossz turistáról és körvonalazta az igazi természetjáró magaviseletét. Fölhívta a figyelmet számos olyan erdélyi természeti szépségre, amelyet kellő előkészítéssel valóban európai hírű idegenforgalmi nevezetességgé fejleszthetünk. Első előadását Dr. Karaffiáth Jenő budapesti főpolgármester, a MKÉ elnöke vezette be. Mindkét előadást népes hallgatósága igen nagy érdeklődéssel hallgatta végig.

December 8-án Pécsen a Kisebbségi Intézet rendezésében tartott erdélyi-ünnepségen Balogh Ernő a gazdaságilag is fölhasználható erdélyi természeti kincsekről, ásványforrásokról és más különlegességekről beszélt. Mindhárom alkalommal méltó keretek között teljesítette egyesületünknek célkitűzését: a honismertetést.

CSIKSZÉKI OSZTÁLYUNK egyesületi ügyészei Dr. Erőss Péter és Dr. Pittner Árpád ügyvédek, állami kineve-

zésük miatt lemondottak az EKE ügyészi tisztségéről. Helyettük osztályunk más ügyészeket választott. Volt ügyészeink azonban továbbra is választmányi tagjai maradtak csikszéki osztályunknak.

HALOTTAK NAPJÁN, november elsején bensőséges ünnepek színhelye volt Kolozsvár turista vonatkozásban is. A Magyar Turista Egyesület (MTE), a Budapesti Egyetemi Turista Egyesület (BETE), Magyar Munkás Testvér Egyesület (MMTE) és a Magyar Turista Szövetség (MTSZ) képviselői egyesületünk vendégként megnézték a város nevezetességeit, tisztelgő látogatást tettek központi irodánkban és tisztikarunk vezetése mellett kirándultak az új román határ közvetlen közelében levő bükki menedékházunkhoz. Utközben a közel száz főnyi turista-csoport a nagyhírű és történelmi múltú házsongárdi temetőn haladt át. A hősök temetőjében a résztvevők megható ünnepség keretében megkoszorúzták Csepcsányi Tibornak, a világháborúban halálos sebet szerzett és itt eltemetett hős természetjárónak a sírját. Egyetlen szem sem maradt szárazon, amikor az emlékbeszédek elhangzottak és a volt bajtársak, turistatársak és a mai ifjú természetjárók kegyeletük jeléül viraggal borították el az egyszerű sírhantot. Járossy Andor ev. lelkész után Papp Dénes beszélt (MTSZ), majd Dr. Peitler Gyula (MTE), Dr. Szöllösy Jenő (BETE), Ankner Béla (MMTE), végül Dr. Tulogy János az EKE nevében. Dr. Gyórfy István mélyen meghatva emlékezett a néhai pompás, együtt töltött Tátra-napokra és az együtt megmászott hófedte sziklás csúcsokra,

AZ ÚJ MAGYAR NÉPSZÁMLÁLÁS 1941. január 31. és február 1. közötti éjféleli állapotot fogja alapul venni. A minden tekintetben alapos és pontos adatgyűjtés végre megszünteti azt a bizonytalanságot, amely ezen a téren az utolsó magyar népszámlálás: 1910 óta a lényeges változások miatt felmerült.

A MÁRAMAROSI OSZTÁLY jelentette a központnak, hogy a Horthy-csúcsra két menedékház építését tartja szükségesnek. Egy kisebb véakunyhót és igényesebb menedékházat kíván létesíteni. Egyiket ezek közül a Tengerszem mellé tervezi. Az odavezető út szinte járhatatlan. Új utat kell építeni Borsáról és pedig mindenütt a hegyoldalon, mert a völgyben az áradások az utat rendszerint elhordják. Kéri a központ támogatását és a menedékházak helyeit kijelölő bizottság kiszállását március hónapra. Megfelelő menedékházterveket kér a központtól. A máramarosszigeti osztály megerősítésére, előadásokra és taggyűjtésre szükség van. Erre nézve kéri a központ segítségét. Továbbiakban a tervek kivételéhez anyagi támogatást kér.

BRASSÓI HIREK: A Brassói Turista Egyesület jelenlegi nehéz anyagi viszonyai miatt kénytelen volt „Brassói Turista” c. folyóiratának megjelenését megszüntetni. Azért igen tevékeny élet folyik Brassóban. A turista összejöveteleket most még számosabban látogatják. Dr. Takáts József elnök a nagy nehézségek közepette is tovább vezeti az egyesület ügyeit.

PUSZTULÓ „MÜEMLÉK”. Marosvásárhelyen még 1932-ben felsőbb parancsra bazilika-stílusban görög-keleti templomot építettek. A templomot nem sokat használták, mivel az egész városban mindössze háromezáz görögkeleti regáti román volt. A hatalmas építkezéshez a szükséges összeget a marosvásárhelyi magyar lakosság kellett hogy előteremtse. A templomot ugyanaz a bukaresti román cég készítette, amely a bukaresti Carlton-palota körüli házakat építette. Ez utóbbi épületek a bukaresti földrengés alkalmával teljesen összeomlottak. A marosvásárhelyi görögkeleti templom földrengés nélkül is pusztulófélben van. Az északnyugati részén ugyanis a talapzat 30 centimétert süllyedt, minek következtében a falak súlyosan megrongálódtak. Szakértők az épület lebontását javasolták, mielőtt nagyobb szerencsétlenséget okozna.

A MAGYAR TÜRISTA EGYESÜLET az EKE vendégeként két napot töltött Kolozsváron. November elsején este baráti találkozóra gyűlt össze a két egyesület vezetősége. Dr. Balogh Ernő

üdvözölte a vendégegyesületet azon a helyen állva, ahol ezelőtt 500 évvel az igazzságos Mátyás király született. Dr. Peitler Gyula, a MTE főtitkára őszinte szavakkal tolmácsolta egyesületének baráti érzéseit. „Az Erdélyi Kárpát Egyesület — mondotta — huszonkét éven át olyat alkotott, ami minden anyaország-beli természetjáróban méltán csodálatot keltett. Ez az alkotás nemcsak külső jelekben, hanem a lelkekben, az érzések, célok, törekvések közösségében nyilvánul meg. Nem az ünnepi szavak zenéjében, hanem a munkás hétköznapi ritmusában.” Végül hozzáfűzte, hogy ő maga is átérzi azt a szót, amely az egyidejűleg általa átnyújtott márványtáblára van vésvé. Ez a szó: „Megérdemelted”. Ezt az ajándékot küldi általa a MTE a természetjárás erdélyi hőseinek, az Erdélyi Kárpát Egyesületnek.

AZ ERDÉLYI HÁZIIPARI KÖZPONT november 30-án alakult meg, Kolozsvár székhellyel. Az ünnepélyes alakuló közgyűlésen Keresztes Fischer Ferenc belügyminiszter felesége, a Magyar háziipari Központ elnöknője is résztvett. A megalakult erdélyi központ megválasztotta ideiglenes tisztikarát, melyben kolozsvári és vidéki tagok foglalnak helyet. Az új központot valamennyi nőgyűlés, a hatóság vezetői, a sajtó és különféle intézmények képviselői üdvözölték. Az EKE részéről dr. Parádi Ferenc szólt fel, hangoztatva egyesületünknek az erdélyi magyar népművészetrel és háziiparral fennálló fél-évszázados kapcsolatait. A honismertetés feladatai közé szorosan beletartozik a kérdéseknek felszínre tartása. Ezt a feladatot kívánta teljesíteni az EKE azzal, hogy megalakulása után Néprajzi Múzeumot létesített. Sajnos, a nagyértékű múzeum a román uralom alatt többször is kényszerűleg költözött és most is ládába dugva várja a feltámasztást. Remélhető, hogy az 1941. évi 50 éves évfordulónkon múzeumunkat ismét hozzáférhetővé tehetjük és ezzel újból segítségére lehetünk az erdélyi háziiparnak. Háziipari kapcsolatainknak személyes vonatkozásai is vannak. Első főtitkárunk személye élénken él emlékünkben. Ő volt az, aki a múzeum létesítését annak idején szorgalmazta. Ő volt folyóiratunknak lelkes szerkesztője és az

erdélyi háziipar kifejlesztésének előharcosa. Ez a férfi, akinek nevét szívesen emlegetjük, Radnóti Dezső volt, dr. Radnóti Istvánnak, az erdélyi háziipar Budapestről most leküldött szervezőjének az édesapja. Természetes, hogy ilyen szoros személyi kapcsolatok is előmozdították az új baráti összeköttetések felvételét az Erdélyi Háziipari Központtal, amelynek most is mi adunk hajlékot a Mátyás-házban.

ETESSÜK A MADARAKAT! Most, hogy a nagyobb hidegek beköszöntöttek, vegyük védelmünkbe a madarakat. Általános szokás, hogy a madarakat kenyérmorzzával etetik. Ez könnyen végzettsé válhatik a madarakra, mert ha a kenyérmorzszát a madarak azonnal nem fogyasztják el, anyaga megsavanyodik és súlyos betegségeket okozhat. A madarak etetésére olajos magvak és zsiradékok alkalmasak. A kender és napraforgómag, továbbá a fagyuba olvasztott olajos magvak szolgálhatják a legjobb madáreléssel.

MEGJELENT AZ „UZ BENCE“ BÉLYEG. Egyesületünk csíki osztálya Hargitafürdőn pompás menedékházat épít „Uz Bence“ néven. A ház felépítése nagy ígéret a székelyföldi idegenforgalom számára, mert lelkes osztályunk azt minden kényelemmel ellátja. Azonban a csíki osztály az ígéretet csak úgy tudja beváltani, ha csekély erejét mindenki megtoldja néhány pengővel. A Magyar Turista Egyesület figyelmes főtitkára, Dr. Peitler Gyula ízléses kiállítású 1 és 5 pengő értékű bélyeget ter-

veztetett és díjtalanul bocsátotta építőosztályunk rendelkezésére megfelelő mennyiségben. A bélyegek megvásárlásával siettetjük az építést, ami első lépés Csikmegeye idegenforgalmának fellendítésében.

ERDÉLYI KIÁLLÍTÁS A BUDAPESTI NEMZETKOZI VÁSÁRON. Az 1941. évi tavaszi budapesti nemzetközi mintavásárt máris nagy érdeklődés előzi meg. Ezen a vásáron fog először nagyobb arányokban szerepelni a visszatartott Erdély. Erdélynek hasonló méretű kiállítása a 1896. évi milléniumi emlékkiállítás óta nem volt. A most készülő mintavásári szereplés arányaival még ezt is felülmulja. A cél az, hogy a látogatók Erdélyt munkájából is megismerjék. Ezért ott láthatjuk majd elsősorban Erdély magyar népművészetét és háziiparát, mezőgazdasági és ipari termelését, bányászatát, nemcsak az eredmények révén, hanem azt is megláthatjuk, hogy az egyes termelési ágak hogyan dolgoznak. A látogatók szemei előtt állítják majd elő serény erdélyi munkáskezek a különféle cikkeket, amelyeket az érdeklődők megvásárolhatnak. A kiállítás célja tehát a honismertetés, természetesen nemcsak a természetjárás, hanem az emberi munka viszonylatában is. Erdély tájszépségeit külön kiállítási csarnok fogja bemutatni, ahol a tervek szerint eredeti filmfelvételek hozzák majd közelebb a látogatókhoz Erdély idegenforgalmi nevezetességeit. Ebben a munkában vesz majd részt Egyesületünk és lapunk is, amely félévészázada kitartóan végzi a honismertetés sokágú feladatát.

**Magyarország Kormányzójának
Kabinetirodája**

A Kabinetiroda főnöke

6354/1940.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület 1. Elnökségének

Kolozsvár

A Kormányzó Úr Ó Főméltósága az Erdélyi Kárpát Egyesület Kolozsvárt tartott ünnepi közgyűlése alkalmából táviratilag előterjesztett hódolatért meleg köszönetét nyilvánítani méltóztatik

Budapest, 1940. évi november hó 4. napján.

Uray s. k.

A MAGYAR KIRÁLYI MADÁRTANI INTÉZET a visszatért erdélyi területeken ismét megkezdte a 22 évvel ezelőtt kénytelenségéből megszakadt munkálatokat. Egyesületünk készséggel támogatja az intézetet megfigyelő tudományos munkájában és e célból máris felvette vele a kapcsolatokat. Kérjük valamennyi tagtársunkat, hogy tudassák egyesületünk Madármegfigyelő állomásával (Kolozsvár, Mátyás király szülőháza) azon ismerőseiknek címét, akik madármegfigyelésekkel eddig foglalkoztak, vagy ezután foglalkoznának. Bárki támogathatja munkánkat azzal, hogy az általa megfigyelt madárvonulásokat feljegyzi. Jelenleg különösen érdekelnének a gyöngybagoly elterjedésére vonatkozó adatok. Télen figyeljük a csontolú madarat, pirókot, s a különféle cinkfajtákat. Ez utóbbiak különösen kedves látványt nyújtanak, ha faggyuval ellátott madáretetőt akasztunk közvetlenül ablakunk elé. A szórakozást egyuttal hasznos megfigyelésekkel is párosíthatjuk. Az erdélyi téli madáretető gyakori vendégei: széncinke, kékcinke, fenyőcinke, barátcinege, erdei és havasi pinty, csuszka, meggyvágó, pirók. (Lásd: „Erdély“ 1939 évfolyam, 5—6. szám, 109. oldalon „Erdői madarak a városban“ című közleményt).

ÚJ „BELÉPÉSI NYILATKOZAT“. Az EKE új formájú belépési nyilatkozatot nyomtatott nagyobb mennyiségben, hogy a nagy számmal jelentkező új tagok felvételét és nyilvántartását megkönnyítse. Az új nyomtatványnak levelezőlap alakja van, központunk címére kiállítva, s általa a név és pontos cím feltüntetésével bárki posta útján is jelentkezhetik új tagként. Vidéki osztályainkat kérjük, hogy minden összejevetelen mutassák be a belépési levelezőlapokat és lehetőleg szorgalmazzák a taglétszám emelését.

A MAGYAR TURISTA SZÖVETSÉG minden hónap első hétfőjén tartott rendes tanácsulésain a visszacsatolás óta egyesületünk is részt vesz. Kiküldötteink Dr. Balogh Ernő és Dr. Borbáth Sámuel élénk érdeklődést keltenek hozzászólásaikkal. Vázolták Egyesületünk hatalmas feladatkörét és a sürgős munkálatok elvégzésére gyorssegély kiutalását kérték. Megvédelmezték az EKE eddigi munkaterületét, amelyen Egyesületünk az elmúlt

22 éven keresztül emberfeletti erőfeszítéssel végezte nehéz munkáját. Felvették a személyes érintkezést az anyaországbeli testvéregyesületek vezetőivel és tagjaival, minek következtében máris a legjobb siker reményében kapcsolódhattunk bele a közös munkába.

RÁCZ ENDRE TRAGIKUS HALÁLA döbentette meg nemrégiben a természetjáró köröket. A turista-bajtárs az idei őszön esett áldozatul hegymászó szenvedélyének. Egy borús vasárnap délután egyedül indult el a közismert budapesti egyesületi tag a Pop Iván sziklás csúcsának megmászására. A menedékházban maradt társai, mivel hiába vártak rá, keresésére indultak és már csak holttestét találták meg egy sziklás vízmosásban. A vizsgálat szerint Rác Endre az esti szürkületben letette hátizsákját és tájékozódásul tovább haladt egy szerpentin-ösvényen. Útközben megcsúszott és fejével előre az út alatt tátongó mélységbe zuhant. A halántékát bezúzó kő azonnali halálát okozta. Végzetes balesete intő példának szolgálhat még a gyakorlott természetjáróknak is, hogy ismeretlen helyen csak elővigyázatosan haladjanak és sohasem egyedül.

Vidéki osztályainkhoz !

A MAGYAR TURISTA SZÖVETSÉG felhatalmazta egyesületünket, hogy az egész visszacsatolt erdélyi területen vegyük számba az összes menedékházakat, vagy más turistaépítményeket, alkotásokat, jelzett utakat, stb. A gondozatlanul maradt turistaalkotásokat azonnal vegyük át Egyesületünk kezelésébe. Az átvétel 2 tag jelenlétében, az átadó, vagy ennek hiányában 2 tanú aláírásával el látott és négy példányban kiállított jegyzőkönyv felvétele mellett történjék. A jegyzőkönyv három példánya központunk címére küldendő. A birtokbavétel további rendelkezésig nem érinti az előző birtokos tulajdonját. Osztályainknak mielőbbi jelentéseit kérjük

Turista testvérek! Pártoljuk egymást!

Magyar díszruhákat,
férfiruhákat sportöltönyöket, viharkabátokat, szakszerűen készít

SZÉKELY JÓZSEF

E. K. E. tag szalonja Kolozsvár, Unió-u 2, I. emelet,
az EKE volt helyiségében.

E. K. E. tagoknak a szabott árakból 10% kedvezményt ad.

**Pipere, háztartási és fényképészeti
cikkekben a legdúsabb raktár az**

Emke Drogériában
Kolozsvár, Mátyás kir.-tér.

Scherg Vilmos és Társa Rt.

brassói posztó- és divatárugyarak

ajánlják

férfiruha- és kabátkelméiket.

Mérsévelt áron hozzák forgalomba elsőrangú gyártmányaikat,
turista, ruha- és kabátszöveiteket, melyek kifogástalan kivitelük
folytán vetekednek a legjobb külföldi gyártmányokkal.

Gyári lerakat: Kolozsvár, Mátyás kir.-tér 22.

Minden természetjáró kísérje figyelemmel az „**ERDÉLY**” hirdetéseit.

Sportüzletek, cipészek, divatárúüzletek, fényképészek, könyvesboltok.
Hentesek, konzervgyárak, kávécsok, fűszer-, csemege- és cukorkaüzletek
Szállodák, penziók, menedékházak, szanatóriumok, fürdők, fürdőhelyek.

Az Erdélyben elhelyezett hirdetésekkel egyszerre többvezényi komoly
kiránduló és vásárló figyelmét hívják fel magukra.

Az „**ERDÉLY**” a természetjárók, vadászok, sportolók kedvenc lapja.

Hirdetéssel olcsók és eredményesek.

Jöjjön el
könyv-
nézőbe!

Kolozsvár,
Deák Ferenc-utca

1

TELEFON:
15-98.

MINERVA

KÖNYV- és PAPIRKERESKEDÉS

Füzetek	A „Mefhosz” könyvkiadóvállalat
Térképek	Studium R. T.
Tankönyvek	Stádium Sajtóvállalat
Írószerek	Turul Könyvkiadó
Rajzszerek	Kir. Magyar Egyetemi Nyomda
Divatlapok	Magyar Természettudományi Társulat
Folyóiratok	Magyar Természettudományi Közlöny
Szakkönyvek	Magyar Tudományos Akadémia
Kották	összes könyvei kaphatók.

Minden, ami
új,
szép, jó
és
olcsó!!

SZABAD
VÁLOGATÁSI!

Elismerten leg-
szebb munka csak **Balázs Ernő** modernül berendezett
fényképezési laboratóriumában készül. Kolozsvár, Unió-ucca 12. sz.

Désán felszerelt raktár az összes fényképezési cikkekben. Modern műterem. Dísz tárgyak.

KELETI ÚJSÁG

*Friss,
szinvonalas,
megbízható!*

MINDENNAP: POMPÁS SZÖVEGKÖZTI KÉPEK